

MUSIIKKIMATKAILIJAN MUOTOKUVA

Viitasaaren Musiikin aika -festivaali

1992 ja 2007

Liisa Saahkari

Maisterintutkielma

Musiikkitiede

Syyslukukausi 2013

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen	Laitos – Department Musiikin laitos
Tekijä – Author Liisa Saahkari	
Työn nimi – Title Musiikkimatkailijan muotokuva - Viitasaaren Musiikin aika -festivaali 1992 ja 2007	
Oppiaine – Subject Musiikkitiede	Työn laji – Level Maisterintutkielma
Aika – Month and year Marraskuu 2013	Sivumäärä – Number of pages 67 + liitteet (4)
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkimuksessa tarkastellaan kysymyksiä mitä on musiikkimatkailu ja minkälainen on musiikkimatkailija, käyttäen aineistona kesällä 2007 Viitasaaren Musiikin aika -musiikkifestivaalilla tehtyä kyselytutkimusta, joka pohjautui Timo Cantellin (1993) kesällä 1992 Musiikin aika -musiikkifestivaalilla tekemään kyselytutkimukseen. Vuoden 2007 ja 1992 tuloksia vertaillaan keskenään käyttäen viitekehyksenä aineistojen analysoinnissa Hughesin (2000) teoriaa matkailusta, johon sisältyy taidekokemus, the arts-related tourism ja matkailijasta, the arts-related tourist, jonka matkaan kuuluu taidekokemus. Hughesin teoria rajaa tutkittaviksi kohteiksi nimenomaan esittävän taiteen, the performing arts, johon kuuluvat myös viihde-esitykset, the performing entertainments.</p> <p>Vuoden 2007 aineisto kerättiin strukturoiduilla kyselylomakkeilla Musiikin aika -musiikkifestivaalilla. Haastatteluja tehtiin 30 kappaletta ja haastateltavaksi matkailijakohderyhmäksi rajattiin Hughesin (2000) teorian mukaan sellaiset festivaalivieraat, jotka yöpyivät paikkakunnalla. Tutkimuksen kannalta oleellinen kysymys Cantellin (1993) tutkimuksessa oli avoin kysymys ”Minkä vuoksi tulit festivaalille?”, jota tarkennettiin vastausvaihtoehdoilla vuoden 2007 tutkimuksessa. Hughesin teoriassa matkailijoiden segmentointi perustuu osallistujien intention, joten tämä oli tärkeä kysymys tutkimusongelman kannalta. Hughesin segmentointia voidaan soveltaa myös musiikkimatkailun käsitteisiin, joita on kaksi pääkategoriaa, varsinainen musiikkimatkailu (the music-core tourism) ja ei varsinainen musiikkimatkailu (the music-peripheral tourism). Varsinainen musiikkimatkailija (the music-core tourist) kuuluu ryhmään primääri (primary) tai multiprimääri (multi-primary) ja ei varsinainen musiikkimatkailija (the music-peripheral tourist) kuuluu ryhmään toissijainen (incident) tai satunnainen (accident). Teorian ja aineiston avulla voitiin määritellä, minkälainen on ollut musiikkimatkailijan muotokuva Viitasaaren Musiikin aika -musiikkifestivaalilla vuosina 1992 ja 2007.</p> <p>Matkailun itsenäisenä osa-alueena musiikkimatkailua ei ole Suomessa tutkittu, joskin kulttuuritapahtumista on tehty paljon erilaisia yleisötutkimuksia. Musiikkimatkailu festivaalien ja tapahtumien muodossa on mittavaa liiketoimintaa niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Tämä tutkimus osoitti myös sen, että musiikkimatkailututkimus Suomessa on vielä kaukana esimerkiksi Iso-Britanniassa tehtävästä musiikkimatkailututkimuksesta.</p>	
Asiasanat – Keywords musiikkimatkailu, musiikkimatkailija, kulttuurimatkailu, kulttuurimatkailija, taidematkailu, taidematkailija, intentio, matkustusmotiivi, musiikkifestivaali, musiikkitapahtuma	
Säilytyspaikka – Depository JYX - Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto	
Muita tietoja – Additional information	

1	Johdanto	1
2	Matkailu ja matkailija	4
3	Matkailun historiaa	8
3.1	Matkustamisesta matkailuun	8
3.2	Musiikkimatkailun synnystä	11
3.3	Musiikkimatkailu Suomessa	14
4	Matkailu, johon sisältyy taidekokemus	17
4.1	Kulttuuri ja kulttuurimatkailu	20
4.2	Viihde, taide ja taidematkailu	23
5	Tutkimustehtävä ja tutkimuksen kulku	26
5.1	Aineisto	26
5.1.1	Musiikin aika -festivaali 2007	26
5.1.2	Musiikin aika -festivaali 1992	27
5.2	Menetelmä	27
6	Tutkimustulokset	29
6.1	Yleisön demografiset tiedot	29
6.1.1	Sukupuoli, ikä ja siviilisäätö	29
6.1.2	Koulutus, sosioekonominen asema ja asuinpaikka	31
6.2	Tapahtumaan osallistumisen tiedot	34
6.2.1	Aiemmat käyntikerrat.....	34
6.2.2	Viipymä tapahtumassa ja matkan luonne.....	35
6.2.3	Tapahtumaan osallistumisen intentio.....	36
6.2.4	Päätös tapahtumaan osallistumisesta	38
6.2.5	Lippujen hankkiminen.....	39
6.3	Musiikillinen harrastuneisuus ja tausta	40
6.3.1	Omaehtainen harrastuneisuus	40
6.3.2	Medioiden seuraaminen ja nykymusiikin kuuntelu.....	44
6.4	Tapahtumissa käynti	47
6.5	Rahan käyttö ja muut maksulliset oheispalvelut	49
6.6	Tiedon hankinta ja muut kommentit	52
7	Musiikkimatkailu ja musiikkimatkailijan muotokuva	54
8	Päätäntö	58
9	Lähteet	63

1 JOHDANTO

Olen toiminut musiikin ja matkailun parissa niin työssä kuin vapaa-aikanakin. Usein olen matkustanut erilaisiin kulttuuritapahtumiin, jotka ovat olleet esimerkiksi musiikkifestivaaleja, teatteritapahtumia tai jonkin paikkakunnan omia kotiseututapahtumia. Kaikkiin näihin matkoihin on ollut motivoivana tekijänä se, että olen halunnut nähdä tiettyjä esityksiä. Tämän kaltaiset tapahtumat luetaan kuuluvaksi kulttuuritapahtumiin ja näin ollen tämän tyyppistä matkailua voidaan kutsua kulttuurimatkailuksi; olen ollut siis kulttuurimatkailija.

Kulttuuri käsitteenä on hyvin moniulotteinen ja se voidaan määritellä monella eri tavalla. Laajemmassa merkityksessään kulttuuri voi sisältää kaiken inhimillisen toiminnan yhteisön asenneilmapiiristä ihmisten käyttäytymiseen ja toimintatapoihin kun taas suppeampaan kulttuurin käsitteeseen liitetään pelkästään ns. korkeakulttuuri. Tällöin kulttuuri -käsite pitää sisällään esimerkiksi oopperaa, balettia, teatteria ja klassista musiikkia. Kun mietitään nykyajassa tapahtuvaa kulttuurimatkailua, ovat kohteena hyvin usein myös ns. populaarikulttuuri ja viihde, kuten esimerkiksi rockfestivaalit ja viihdemusiikkitapahtumat. Etenkin kesäisin Suomi on täynnä erisisältöisiä suurempia ja pienempiä tapahtumia, joissa käy matkailijoita niin Suomesta kuin ulkomailtakin. Finland Festivalsiin, joka on Suomen kulttuuritapahtumien katto-organisaatio, kuului vuonna 2009 80 tapahtumaa. Näiden tapahtumien vuotuinen kävijämäärä oli lähes kaksi miljoonaa ja yli 80 prosenttia niistä oli kesätapahtumia. (Finland Festivals: Vuoden 2009 kävijätilastot).

Kulttuurimatkailu voi olla siis tapahtumiin suuntautuvaa matkailua, jolloin voidaan myös puhua tapahtumamatkailusta. Matkan intentiona on tällöin osallistuminen johonkin tapahtumaan. Kulttuurimatkailu voi suuntautua myös kiinteisiin kohteisiin kuten erilaisiin historiallisiin rakennuksiin, museoihin, muistomerkeille ja tapahtumapaikoille. Kulttuurimatkailu -käsite saa siis sisältönsä siitä, mistä näkökulmasta sitä tarkastelee. Kulttuurimatkailu voidaan myös jakaa moniin pienempiin alaryhmiin, riippuen siitä mikä nimenomainen kulttuurin muoto on matkaan motivoiva tekijä. Erilaisia alaryhmiä ovat esimerkiksi teatterimatkailu ja musiikkimatkailu. Myös näitäkin alaryhmiä voidaan jaotella vielä sisältönsä mukaan pienempiin alaryhmiin. Musiikkimatkailu voidaan segmentoida tapahtumassa esitettävän musiikkityylin mukaisesti vaikkapa oopperamatkailuun, jazzmatkailuun ja rockmatkailuun ja matkailijat sen mukaisesti oopperamatkailijoihin, jazzmatkailijoihin ja rockmatkailijoihin. Lisäksi matkailijoita voidaan segmentoida matkalle lähtemisen intention ja matkustusmotiivien mukaan.

Oman musiikillisen taustani ja matkailun parissa olleiden työtehtävien takia minua kiinnostaa erityisesti musiikkimatkailu ja tarkastelen maisterintutkielmassani musiikkimatkailun ja musiikkimatkailijan käsitettä, jotka ovat alakäsitteitä kulttuurimatkailulle ja kulttuurimatkailijalle. Tarkoitukseni on tutkia käsitteitä Viitasaaren Musiikin aika -festivaalin yleisöstä tekemäni tutkimuksen avulla. Vertaan omia tuloksiani Timo Cantellin vuonna 1992 tekemään yleisötutkimukseen Musiikin aika -festivaalin yleisöstä ja hänen saamiinsa tuloksiin. Näin käsitteiden määrittelyn lisäksi saadaan tietoa mahdollisista muutoksista, joita on viidentoista vuoden aikana tapahtunut yleisön rakenteessa.

Tarkoitukseni on myös etsiä vastausta kysymykseen: Mitä on musiikki-
matkailu ja sitä kautta selventää myös käsitettä musiikkimatkailija. Uu-
den aineiston ja jo olemassa olevan aineiston avulla tarkastelen matkaili-
joiden profiileita ja heidän matkustusmotivejaan Musiikin aika -
festivaaleille. Teoriataustana käytän Hughesin (2000) teoriaa *matkailusta,
johon sisältyy taidekokemus, the arts-related tourism*.

2 MATKAILU JA MATKAILIJA

Matkustaminen ja matkailu kuuluvat lähes kaikkien ihmisten elämään jollain tasolla; ihmiset liikkuvat paikasta toiseen käyttäen erilaisia kulkuvälineitä. Matkat saattavat olla päivän kestäviä matkoja tai sitten sellaisia, joilla yövytään. Matkat voivat suuntautua kotimaahan tai ulkomaille ja ne voivat olla esimerkiksi työmatkoja, lomamatkoja, koulutuksellisia matkoja, kyläilyä tai näiden kaikkien erilaisia variaatioita. Tilastokeskus määrittelee matkailun (tourism) toiminnaksi, jossa ihmiset matkustavat tavanomaisen elinpiirinsä ulkopuolella olevaan paikkaan ja oleskelevat siellä yhtäjaksoisesti korkeintaan yhden vuoden ajan (12 kuukautta) vapaa-ajanvieton, liikematkan tai muussa tarkoituksessa (Tilastokeskus).

Matkailulla tarkoitetaan yleisesti ihmisten liikkumista ja toimia tavanomaisen, päivittäisen asuin- ja työympäristön ulkopuolella. Matkailu on kiinteää lähtö- ja kohdealueiden välistä vuorovaikutusta, joka toteutuu matkailijoiden ja heitä palvelevien yritysten ja organisaatioiden kesken. (Vuoristo 1998, 22). Vuoriston mukaan Leiper (1979) on ehdottanut, että matkailu -käsitettä voidaan tarkastella kulloisenkin tarkoituksen mukaan kolmesta eri näkökulmasta, joita ovat taloudellinen, tekninen ja kokonaisvaltainen näkökulma. Taloudellisesta näkökulmasta matkailua tarkastellaan liiketoimintana (business) ja elinkeinona (industry). Teknisten määritelmien avulla tarkastellaan käsitettä tilastoinnin mahdollistamiseksi ja kokonaisvaltainen määritelmä pyrkii tarkastelemaan ilmiötä kokonaisuutena kaikkine osa-alueineen. (Vuoristo 1998, 22).

Matkailulla katsotaan olevan vaikutuksia myös matkakohteen kulttuuriin rakenteisiin ja ympäristöön. Gibson & Connellin (2005) määritelmä

huomioi myös nämä osa-alueet. Heidän mukaansa matkailu on sosiaalinen, taloudellinen, kulttuurinen ja poliittinen ilmiö. Se siirtää pääomia yksilöiden ja kohteiden välillä, vaikuttaa kohteen sosiaalisiin rakenteisiin sekä edesauttaa kohteen pysymistä elinvoimaisena ja sen olemassaoloa. Matkailu saattaa edesauttaa paikallisen kulttuurin ja ympäristön olemassaoloa, mutta myös jopa sen tuhoutumista. Matkailutoiminnassa paikallinen ja kansallinen hallinto sekä kansalainen kohtaavat toisensa kaikissa edellä mainituissa eri konteksteissa, edesauttaen matkakohteiden olemassaoloa. (Gibson & Connell, 3).

Hughes (2000) määrittelee matkailun, *tourism* toiminnaksi, jossa siirrytään omalta asuinpaikkakunnalta toiselle paikkakunnalle. Matkailijan ja matkailun käsite ovat sidoksissa toisiinsa ja ne voidaan määritellä vain toistensa kautta (Vuoristo 1998, 22). Vuoriston mukaan matkailijan tieteellis-tilastollinen tunnistaminen on jopa vaikeampaa kuin matkailuilmiön määrittely. Matkailija -käsitteen määrittelyyn tarvitaan useita alakäsitteitä, jotta matkailija saadaan sijoitettua oikeaan ryhmään. Näitä ryhmiä ovat työ- ja virkistysmatkailija, kansainvälinen ja kotimaan matkailija sekä lisäksi on erotettava matkailijat sen mukaan, millaista tietoa heistä kulloinkin tarvitaan. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi matkan tai kohteessa olon kesto, matkan lähtöpaikka ja kohde, asuin- ja kohdepaikkakunta, kulkumuoto ja majoitusmuoto. (Vuoristo 1998, 27).

Edellä mainitut matkailijan määrittelyt voidaan jakaa vielä karkeasti kahden pääryhmään sen mukaan, ovatko määrittelyyn vaadittavat ominaisuudet selkeästi mitattavia tai määriteltäviä niin sanottuja kovia muuttujia vai psykologispainotteisia matkailijan tarpeisiin ja motivaatiotekijöihin pohjautuvia pehmeitä muuttujia (Vuoristo 1998, 38). Koviksi muuttujiksi Vuoristo listaa maantieteelliset indikaattorit, demografiset indikaat-

torit, sosio-ekonomiset indikaattorit sekä harrasteet. Pehmeiden muuttujien avulla selitetään matkailijoiden motivaatioita ja tarpeita, joiden avulla voidaan tarkentaa matkailijan määrittelyä. Motivaatiolla tarkoitetaan päämäärään suuntautuvaa eli tavoitteellista käyttäytymistä ohjaavien vaikuttimien kokonaisuutta. Motivaatiotutkimuksella selvitetään, miksi ihminen toimii tietyllä tavalla eli tarkastellaan niitä tarpeita, jotka ohjaavat käyttäytymistä. Tarpeen Vuoristo määrittelee sisäiseksi voimaksi, jolloin ihminen kokee halua korjata epätydyttävä tilanne tai kokee elämyksellisesti jonkin puutteena. Tarpeen voi kokea myös toimintaa ohjaavana tekijänä. (Vuoristo 1998, 41).

Intentio on sisäinen ja kognitiivinen motivaatiotekijä. Toiminnan tavoitetta tai päämäärää voidaan kutsua käsitteenä intentioksi. Intentio on aikomus, valmius tai pyrkimys jotakin tiettyä toimintaa kohtaan. (Ajzen 1991). Ajzenin (1991) mukaan intentio edeltää, selittää ja ennustaa yksilön tai ryhmän suunniteltua käyttäytymistä. Mitä voimakkaampi intentio tiettyä toimintaa kohtaan on, niin sitä todennäköisemmin tämä toiminta toteutetaan. Cooperin ym. (1993) mukaan motivaatio on keskeinen matkailukysynnän rakenteita selittävä tekijä ja hänen mukaansa matkailutuotteilla voidaan luoda motivaatioita. Tarpeita ei kuitenkaan sinänsä voi luoda. Yleisesti ottaen voidaan matkailun yhteydessä sanoa, että matkailumotivaatio ja matkailukäyttäytyminen syntyvät ihmisten tarpeista ja että motivaatio perustuu sosiologisiin ja psykologisiin normeihin ja asenteisiin, kulttuuriin, havaintoihin (perseptioihin) ja ilmenee yksilöllisin muodoin. Motivaatioon ja matkatyyppin valintaan vaikuttavat määränpään ja matkakohteen imago. (Vuoristo 1998, 41).

Teoriataustana käyttämäni Hughesin tekemän matkailijoiden segmentoinnin pohjalla ovat psykologispainotteiset matkailijan tarpeisiin ja mo-

tivaatiotekijöihin pohjautuvat pehmeät muuttajat. Hughesin määritelmä *the arts-related tourist* eli *matkailija, jonka matkaan sisältyy taidekokemus*, sisältää kaksi eri tyyppistä matkailijaryhmää. Toinen on *the arts-core-tourist* eli *varsinainen taidematkailija*, jonka motiivina ja intentiona on jonkin tietyn taide-elämyksen kokeminen. The arts-core-tourist -ryhmä voidaan jakaa vielä tarkemmin intentioidensa perusteella *primääriin, primary*, jotka matkustavat nimenomaan tietyn taidekokemuksen takia sekä *multi-primääriin, multi-primary*, joille taidekokemus on yhtä tärkeä kuin jokin muukin syy matkustaa.

Toinen ryhmä on *the arts-pheriperal-tourist, ei varsinainen taidematkailija*, jonka motiivina ja intentiona on ensisijaisesti jokin muu matkaan motivoiva tekijä kuin taidekokemus. Tällaisia tekijöitä voivat olla esimerkiksi ystävien tapaaminen, kohdepaikkakunnan kulttuuriset nähtävyydet tai ihan vain irti pääseminen arjesta toisella paikkakunnalla. The arts-pheriperal-tourist -ryhmä voidaan myös jakaa vielä *toissijaisten -ryhmään, incident*, jotka tekevät ennen matkaa päätöksen siitä, että matkaan kuitenkin kuuluu taidekokemus sekä *satunnaisten -ryhmään, accident*, joilla ei ole ennen matkaa lainkaan tarkoitusta osallistua taidekokemukseen, mutta matkan aikana sitten jostain syystä sattumoisin ovat osallisia siinä.

3 MATKAILUN HISTORIAA

3.1 Matkustamisesta matkailuun

Matkustaminen avulla pyrittiin alun perin toteuttamaan jotain tiettyä tarkoitusta. Matkaa ja erityisesti pitkää matkaa ei tehty niin sanotusti huvia vuoksi vaan sillä oli joku muu tarkoitus kuin hauskan pitäminen ja lomailu. Matkustamiseen liittyi myös turvallisuusriskejä. Varhaisimpia kaukomatkailijoita olivat pyhiinvaeltajat, joille matkustaminen oli väline, jonka avulla he saavuttivat uskontonsa harjoittamisen kannalta tärkeitä paikkoja. Varhaisia matkailijoita olivat myös kauppiaat, joille matkustaminen oli väline saavuttaa uusia kauppapaikkoja, hankkia uusia hyödykkeitä sekä saada uusia asiakkaita. Matkustamisen avulla he turvasivat liiketoimintaansa. Näiden ensimmäisten matkailijoiden tarpeesta majoitukseen ja ruokailuun, alkoi majoitus- ja ravitsemuspalvelu kehittyä ja syntyi kestikievaritoiminta. Myös monet luostarit tarjosivat majoitusta ja ruokailua matkaajille. Matkanteko oli hidasta, koska liikkuminen tapahtui jalan tai hevoskyydillä ja pitkä matka vaati monta pysähdyspaikkaa. Myös sodat ja ristiretket vaativat matkustamista hyvinkin pitkien matkojen päähän. Ennen massaturismin alkua toisen maailmansodan jälkeen, sodat olivatkin ensi sijainen syy suurten massojen liikkumiseen ja liikuttamiseen paikasta toiseen.

1700-luvulla yleistyi varhainen kulttuurimatkailun muoto, Grand Tour. Grand Tourilla oli tarkoitus tutustua vieraisiin kulttuureihin ja se oli lähinnä nuoren pohjoiseurooppalaisen miespuolisen eliitin matkustusmuoto. Grand Tourilla kävivät myös muut varakkaat kansalaiset kuten

valtiomiehet, kauppiaat ja tutkijat. Matkat suuntautuivat aluksi muun muassa Kreikkaan, antiikin kulttuurin alkulähteille. Napoleonin sodat 1800-luvun alkupuolella keskeyttivät Grand Tour -matkailun ja olojen jälleen rauhoituttua Euroopassa 1800-luvun puolella välissä, Grand Tourista tuli muoti-ilmiö etenkin Britanniassa. Nuoret miehet oleskelivat usein Pariisissa ja Italiassa ja palasivat kotiin Saksan, Sveitsin, Belgian ja Alankomaiden kautta. Grand Tour -matkailijat keskittyivät korkeakulttuuriin ja näillä matkoilla oli tiedon merkitys hyvin korostunut. Tärkeimpiä tutustumisaiheita olivat kirjallisuus, arkeologia, arkkitehtuuri ja kuvataide, mutta musiikin osuus oli suhteellisen pieni. Kuitenkin erityisesti Italiassa ooppera oli yksi tärkeä osa Grand Touria (Black 2003, 252-260).

Teollistumisen myötä kansakunnat vaurastuivat ja hyvinvointi kasvoi. Myös ihmisten vapaa-aika lisääntyi ja muun muassa palkalliset lomat mahdollistivat yhä enemmän ihmisten liikkumista vapaa-aikanaan. Kuljetustekniikka kehittyi ja matkustaminen paikasta toiseen nopeutui huomattavasti. Tänä ajanjaksona syntyi runsaasti kylpylöitä Länsi-Eurooppaan. Kylpylät olivat ensin vauraan kansan osan huvia, mutta rautateiden ja höyrylaivaliikenteen kehittymisen myötä matkustaminen halpeni ja myös työväestö pääsi nauttimaan kylpylöiden palveluista. Matkustusmotiivina ei työväestön keskuudessa ollut enää Grand Tourin kaltainen sivistyminen ja kouluttautuminen vaan motiiviksi tuli sen tilalle eskapismi, arjesta irtautuminen. Lomille lähdettiin rentoutumaan eikä hakemaan älyllisiä haasteita. 1800-luvun lopulla Englannissa oli jo yli sata kylpylää. Eliitin keskuudessa tehtiin edelleen kiertomatkoja tunnettuihin kulttuurikohteisiin Grand Tourin tapaan.

Ensimmäisen valmismatkan järjesti englantilainen babtisti Thomas Cook vuonna 1841. Junamatka oli suuntaansa kahden mailin mittainen ja se tehtiin Leicesteristä Loughboroughiin. Matkalle osallistui 570 henkilöä ja matkan kohteena oli raittiuskokous. Matkan hintaan sisältyi matka ja tarjoilua. (Ylöstalo 2009, 14). Vuonna 1845 Cook aloitti ensimmäiset kaupalliset ryhmämatkat ja vuonna 1867 hän järjesti työväestölle matkan Pariisiin maailmannäyttelyyn. Ensimmäisen maailmanympärimatkan vuoro oli sitten vuonna 1872 ja tämä seuramatka kesti 222 päivää.

Pikkuhiljaa kylpylälomailun tilalle tulivat rantalomat ja merenrantakohdeet ja ne olivat dominoivia aina 1900-luvun puoleen väliin saakka. Sotien jälkeen olot jälleen Euroopassa rauhoittuvat ja teollisuustyöntekijöiden hyvinvointi kasvoi. Ansiotaso nousi ja työväestö pääsi nauttimaan yhä pidemmistä ja palkallisista lomista. Maantieverkoston kohennettiin ja vaurastumisen myötä myös yksityisautoilu lisääntyi. 1960-luvulta lähtien lentomatkustuksesta tuli suhteelliseen halpaa ja tämän myötä matkailuelinkeino lähti nousuun. Lentäminen mahdollisti matkustamisen yhä kauempana oleviin matkakohteisiin ja koska matkustusajat lyhenivät, se tarjosi mahdollisuuden lomailuun muulloinkin kuin vuosiloman aikaan. 1960-luvulla syntyi niin sanottu massamatkailu, jonka lentäminen mahdollisti. Suuria määriä ihmisiä kyettiin kuljettaman yhtäaikaaisesti kaukaisiin matkakohteisiin. Tällaisia massaturismikohteita olivat muun muassa Costa del Sol, Espanjassa ja Florida. Matkailun rakennemuutoksen myötä myös matkatoimistojen rooli kasvoi ja yhteiskunnallinen sääntely ja valvonta vahvistuivat. Matkailusta tuli merkittävä taloudellinen ilmiö ja viimeistään tässä vaiheessa lomailu muuttui maisemakeskeisestä virkistyskeskeiseksi. Enää loman tarkoituksena ei ollut lähteä katselemaan kauniita paikkoja, vaan virkistäytyä aurinkorannoilla. 1900-luvun

loppuun mennessä matkailusta oli tullut maailman laajin kansainvälinen teollisuuden ala.

3.2 Musiikkimatkailun synnystä

Tässä alaluvussa, jonka tiedot pohjautuvat Gibsonin ja Connelin kirjaan *Music and Tourism: On The Road Again* (2005), käsittelen musiikkimatkailun syntyhistoriaa. Sivunumero kappaleitten lopussa viittaa kyseiseen teokseen.

Musiikilla oli myös oma osuutensa Grand Tourilla, joskin se oli Grand Tourin alkuaikoina suhteellisen pieni. Matkailijat kävivät konserteissa ja resitaaleissa. Myös uusia musiikillisia taitoja, kuten instrumentin soitto-taitoja, saatettiin hankkia, mutta kuitenkin instrumentaalimusiikki ei ollut suurten massojen suosikkimusiikkia. Italialainen ooppera oli yksi tärkeä osa Grand Touria. Vincent ja Mary Novello olivat musiikkiin erikoistuneen matkailun edelläkävijöitä ja he matkustivat esimerkiksi vuonna 1829 Lontoosta Salzburgiin ja pitivät yksityiskohtaista kirjaa käynneistään eri konserteissa ja musiikkitapahtumissa. (4)

Musiikki kuului tiiviisti kylpylä- ja rantalomakohteisiin Britanniassa. Kohteisiin rakennettiin kävelykatuja ja niille rotundoja, pyörörakennuksia, joissa virkistäytymistä ja oleskelua säestettiin musiikilla kylpylän mallin mukaisesti. Huvielämä vilkastui ja sitä myöten myös musiikin käyttö lomailijoiden viihdyttämisessä lisääntyi. Musiikin kukoistuskausi kylpylöissä ja rantalomakohteissa sijoittuu vuosien 1850 ja 1950 välille ja myös esiintyjävaihto maiden ja maanosien välillä vilkastui. (6).

Euroopassa musiikki säesti yhä enemmän matkailijoiden vapaa-ajanviettoa. Viihdeteollisuus alkoi nostaa päätään teattereiden, balettien, konserttien ja katumuusikoiden muodossa. Edelleenkin musiikki oli matkailun säestävä tekijä; matkalle ei lähdetty musiikin takia. Yksi poikkeus oli Bayreuth läntisessä Saksassa, jossa esitettiin Richard Wagnerin teoksia Bavarian kuninkaan Ludwigin rakennuttamassa teatterissa. Nämä esitykset keräsivät matkailijoita pitkänkin matkan takaa ja matka tehtiin nimenomaan musiikkiesitysten takia. Esimerkiksi Wagnerin viimeiseksi jäänyt ooppera *Parcifal* esitettiin vain siellä, joten sinne oli pakko matkustaa, jos halusi nähdä sen (vrt. the arts-core tourist/the music-core tourist). Myös Wienissä ja Salzburgissa oli aktiivista musiikillista toimintaa, mutta pääasiallisesti ne olivat vain eliitin sosiaalisia kohtaamispaikkoja. (6) (vrt. the arts-peripheral tourist/the music-peripheral tourist).

Talouden kasvun myötä myös työolot paranivat ja vapaa-ajan määrä kasvoi. Kiinnostus perinteitä ja nostalgiaa kohtaan kasvoi. Perustettiin paljon museoita ja festivaaleja kuten esimerkiksi Mozartin kotimuseo vuonna 1880 hänen synnyinkaupunkiinsa Salzburgiin sekä Salzburger Festspiele eli Salzburgin musiikkijuhlat vuonna 1879. Musiikkifestivaalit ovatkin vanhin ja yleisin musiikkimatkailun muoto. Euroopan vanhimpana festivaalina pidetään Englannissa Herefordin katedraalikaupungeissa Gloucesterissa ja Worcesterissa vuodesta 1724 järjestettyä Three Choirs festivaalia. 1800-luvun puolessa välissä monissa paikoissa Euroopassa järjestettiin ooppera- ja orkesterifestivaaleja, joista tuli jo tärkeä osa Grand Touria. (210)

Musiikki oli kuitenkin vielä matkailijoille suurilta osin vain se lisämauste matkalla, ei matkan päätarkoitus. Matkailijat löysivät myös rakennushistoriallisesti arvokkaat ooppera- ja musiikkitalot ja matkakohteiksi tulivat

myös sävellysten ja sanoitusten osoittamat paikat, säveltäjien ja soittajien syntymäpaikat, kuolinpaikat ja heidän viimeiset leposijansa. Yksi tällainen kuuluisia hautausmaa on Père Lachaise Pariisissa, jossa on monen eri taiteenlajin mestarin hauta. Sinne on haudattu muun muassa säveltäjät Fredrik Chopin, Geogre Bizet ja Giochino Rossini sekä muusikko Jim Morrison. (9)

Musiikkimatkailu oli aluksi sidoksissa klassiseen musiikkiin ja paikkakuntiin kuten Bayreuth, Salzburg ja Wien. Koska matkailu oli ollut vain varakkaan ylimmän luokan huvia, olivat myös matkailijoiden kohteet näitä niin sanottuja korkeakulttuurin kohteita. Pikkuhiljaa myös kansanmusiikki, jazz ja viihdemusiikki alkoivat tulla matkailijoiden matkiohjelmiin. Vuonna 1869 Ranskan Pariisiin perustettiin varieteeteatteri Folies Bergères ja vuonna 1889 rakennettiin kabaree Moulin Rouge, joiden nimekkäitä esiintyjä saavuttiin seuraamaan matkojenkin päästä ja jotka ovat vielä tänäkin päivänä merkittäviä käyntikohteita Pariisissa.

Edelleen kuitenkin jako populaarikulttuurin ja korkeakulttuurin välillä oli suuri ja tätä eroa piti yllä myös opaskirjallisuus, joka esitteli eliitin suosimia käyntikohteita. Kuitenkin matkailuteollisuuden kasvaessa tuli suurempi kysyntä yhä erilaisemmille aktiviteeteille matkakohteissa. Myös populaarimusiikin ja kansanmusiikin kysyntä laajeni ja niiden ympärille alkoi syntyä erilaisia musiikkitapahtumia. Pikku hiljaa musiikki matkailun yhteydessä alkoi muuttua eliitin omaisuudesta koko kansan huviksi. 1960-luvun loppupuolella ja 1970-luvun alkupuolella nuorisolle suunnatun pop/rockmusiikin nousemisen myötä myös nuorisolle suunnatut musiikkifestivaalit lisääntyivät. Festivaaleihin liittyi usein myös kannanottoja ja protesteja yhteiskunnallisiin asioihin kuten esimerkiksi Vietnamin sotaan. Musiikkifestivaaleista on tullut nykyisin tärkeitä alu-

eellisiä ja kansallisia jopa valtioiden strategioihin kirjattuja matkailun kehittämiskohteita.

3.3 Musiikkimatkailu Suomessa

Suomen musiikkimatkailun historiasta ei löydy koottua lähdemateriaalia, jonka pohjalta pystyisi rakentamaan selkeän ja kronologisen kuvan musiikkimatkailun kehityksen vaiheista Suomessa. Mutta ainakin yksi tärkeä ja suuri kansainvälisesti tunnettu musiikkimatkailuun linkittyvä tapahtuma oli Aino Actén järjestämä Savonlinnan Oopperajuhlat. Savonlinna oli jo entuudestaan tunnettu kansainvälinen matkailu- ja kylpyläkaupunki (Vepsäläinen 2007) ja sen lisäksi siellä oli merkittävä historiallinen käyntikohde Olavinlinna, johon myös oopperajuhlat sijoitettiin. Juhlat järjestettiin viitenä kesänä vuosina 1912, 1913, 1914, 1916 ja 1930 ja niissä esitettiin neljä suomalaista ja yksi ulkomainen ooppera. Juhlat kaa tuivat ensimmäisen maailmansodan, vallankumouksen ja sisällissodan mukanaan tuomiin talousvaikeuksiin ja oopperajuhlat elvytettiin uudelleen henkiin vasta liki neljän vuosikymmenen kuluttua vuonna 1967. Nykyisin oopperajuhlat ovat miltei kuukauden mittainen tapahtuma, jossa kävijämäärä on noin 60 000. Kävijämäärästä noin 10 prosenttia on ulkomaalaisia matkailijoita.

Suomen vanhin yhtäjaksoisesti järjestetty musiikkifestivaali on klassiseen musiikkiin keskittyvä Turun Musiikkijuhlat, joka järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1960 (Turun Musiikkijuhlat). Suomessa järjestetty rockfestivaali Ruisrock näki päivänvalon kymmenen vuotta myöhemmin vuonna 1970 (Ekholm, 2007). Festivaalin esikuvana oli Woodstockin rockfestivaali, joka oli järjestetty edellisenä vuonna.

Meteli.net on musiikkitietopalvelu, joka kerää tietoa suomalaisesta musiikista ja Suomen musiikkitapahtumista. Vuonna 2007 tietopalvelussa oli yli 300 ja vuonna 2010 liki 400 musiikkifestivaalia. Kaiken kaikkiaan erilaisia musiikkitapahtumia vuodelle 2011 tietopalvelussa oli 1035 (tilanne 9.1.2011). Finland Festivalin tilastojen mukaan oli vuonna 2010 myytyjen lippujen perusteella kymmenen suurimman festivaalin joukossa kuusi musiikkifestivaalia sekä kaksi monitaiteellista festivaalia, joiden yhtenä tärkeänä osana oli myös musiikki.

Musiikkimatkailu -käsitteellä tehty haku Googlessa (9.1.2011) tuotti 14 tulosta, joista vain 4 osumaa oli akateemiseen tutkimukseen liittyviä. Music tourism -käsitteellä tehty haku taas tuotti noin 125 000 osumaa, joka osoittaa sen kuinka paljon enemmän musiikkimatkailua käsitellään omana matkailumuotonaan muualla maailmassa. Musiikkimatkailu ja taidematkailu ovat kulttuurimatkailun osa-alueita samalla tavoin kuin esimerkiksi golfmatkailu tai ratsastusmatkailu ovat liikuntamatkailun osa-alueita. Vertailun vuoksi voi todeta, että haku käsitteellä golfmatkailu sai 11 000 osumaa ja ratsastusmatkailu 2560 osumaa. Haku sanalla taidematkailu, tuotti 121 osumaa. Näistä hakutuloksista voi päätellä, että Suomessa musiikkimatkailua ja muita kulttuurimatkailun osa-alueita ei ole juurikaan profiloitu eikä niitä käsitellä omina matkailun osa-alueinaan ja esimerkiksi käsitteille musiikkimatkailu ja musiikkimatkailija ei ole suomen kielessä määrittelyjä. Kulttuurifestivaaleista on tehnyt yleisötutkimuksia muun muassa Timo Cantell vuosina 1993, 1996, 1998 ja 2003, joista vuoden 1993 ilmestynyt tutkimus Musiikkijuhlien yleisöt käsitteli Kaustisen Kansanmusiikkijuhlien, Kuhmon Kamarimusiikin ja Viitasaaren Musiikin aika festivaalien yleisöä eli matkailijoita, joiden matkaan kuuluu musiikkikokemus. Tutkimus oli sektoritutkimus ja sen avulla Cantell määritteli niin kovia kuin pehmeitäkin muuttujia.

Suomessa musiikkimatkailu on olennainen tapahtumamatkailun osa-alue. Usein konsertit ja muut taide-esitykset nivotaan yhteen suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja kootaan festivaalisateenvarjon alle. Musiikkifestivaaleja järjestetään usein myös sellaisissa matkakohteissa, joissa matkailu on sesonkiluontoista. Festivaalien avulla saadaan matkailutuloja myös sesonkiaikojen ulkopuolelle. Näistä ovat esimerkkejä muun muassa elokuun alussa Pyhä-Luoston alueella järjestettävä Pyhä Unplugged sekä Kemijärvellä ja Pyhätunturilla syyskuussa järjestettävä Ruska Swing.

4 MATKAILU, JOHON SISÄLTYY TAIDEKOKEMUS

Tutkimukseni teoriataustana on Hughesin (2000) esittämä teoria *matkailusta, johon sisältyy taidekokemus, the arts-related tourism* ja siihen liittyvästä *matkailijasta, the arts-related tourist*. Eli he ovat matkailijoita, joiden matkaan sisältyy taidekokemus riippumatta heidän matkansa motiiveista ja intentioista. Tämän teorian pohjalta taidematkailijat tyypitellään matkustusmotiivinsa perustella vielä kahteen pääkategoriaan, joista Hughes käyttää käsitteitä *the arts-core tourist* ja *the arts-peripheral tourist*. The arts-core tourist on *varsinainen taidematkailija*, jolle tietty taidekokemus on matkan motiivina. The arts-core tourist -ryhmä jaetaan vielä kahteen ryhmään *primääriin*, primary ja *multi-primääriin*, multi-primary. Primäärille on ensisijaista sisällyttää matkaan jokin tietty taidekokemus, kun taas multi-primäärille taidekokemus on yhtä tärkeä matkan motiivi, kuin jokin muukin syy tehdä matka.

The arts-peripheral tourist on *ei varsinainen taidematkailija*, jolle taidekokemus ei ole matkan motiivina, mutta jonka matkaan sisältyy taidekokemus. The arts-peripheral tourist -ryhmä jaetaan myös vielä kahteen ryhmään *toissijaiseen*, incident ja *satunnaiseen*, accident. Toissijaiselle matkan motiivina on ensisijaisesti jokin muu syy kuin matkaan sisällytetty taidekokemus, mutta joka kuitenkin päättää sisällyttää taidekokemuksen matkaansa jo matkaa suunnitellessaan. Satunnaisella matkustusmotiivi on ihan täysin muu kuin taidekokemuksen sisällyttäminen matkaan, mutta jostain syystä matkan aikana hänen matkaansa sisältyy jokin taidekokemus. Eli ei varsinainen musiikkimatkailija, joka kuuluu satunnaisien -ryhmään ei toimi etukäteen ennen matkaa aktiivisesti taidekokemuksen hankkimiseksi.

Omien kokemuksieni pohjalta voin tarkastella myös itseäni taidematkailijana Hughesin teoriaan pohjaten. Joskus olen matkustanut katsomaan esimerkiksi jotain tiettyä teatteriesitystä ja tehnyt matkan vain sen esityksen takia. Olen ollut silloin sekä matkailija, the arts-related tourist, jonka matkaan on sisältynyt taidekokemus että tarkemmin segmentoituna varsinainen taidematkailija, the arts-core tourist. Intentioni perusteella kuulun silloin ryhmään primääri. Joskus taas olen matkustanut katsomaan jotakin bändiä ja tehnyt matkan juuri sen takia, mutta yhtä tärkeänä osana matkaa on voinut olla myös ystävien tapaaminen. Silloin olen ollut matkailija, jonka varsinaisena tarkoituksena ei ole ollut pelkästään nähdä bändiä ja saada taidekokemusta vaan myös tavata ystäviä. Matkan motiivina on tällöin ollut muukin aspekti eli Hughesin tyyppitelyn mukaan olen ollut silloinkin varsinainen taidematkailija, the arts-core tourist, mutta tarkemman segmentoinnin perusteella kuulun ryhmään multiprimääri. Eli taidekokemus on ollut yhtä tärkeä kuin ystävien tapaaminen.

Joskus taas olen lähtenyt vaikkapa yhden yön kaupunkilomalle johonkin kohteeseen ja silloin irtiotto arjesta on ollut tärkein motiivi. Olen kuitenkin ajatellut, että käväisen jossain konsertissa ja olen varannut lipun etukäteen. Tällöin olen ollut ei-varsinainen taidematkailija, the arts-peripheral tourist sekä tarkemmin segmentoituna kuulun toissijaisten, incident ryhmään. Joskus taas olen tällaisella kaupunkilomalla mitään sen kummemmin ohjelmatarjonnasta selvittämättä mennyt vaikkapa johonkin ravintolaan, jossa on soittanut joku bändi. Olen ostanut lipun ja saanut taidekokemuksen. Tällöin olen ollut myös ei-varsinainen taidematkailija, the arts-peripheral tourist ja tarkemmin segmentoituna kuulun satunnaisten, accident ryhmään.

Aineistoni avulla pyrin saamaan selville Musiikin aika -festivaaliin osallistuneiden tutkimuskyselyyni vastanneiden matkailijoiden motiiveja ja intentioita, joiden avulla pystyn kategorisoimaan heidät Hughesin teorian mukaan ja määrittelemään tarkemmin käsitettä musiikkimatkailu ja musiikkimatkailija. Hughesin teoria rajaa tutkittaviksi kohteiksi nimenomaan *esitykset* eli *esittävän taiteen, the performing arts*, joten teoria sopii hyvin tutkimukseni viitekehyyksiksi.

Lähteenäni on Hughesin lisäksi musiikkimatkailua käsittelevä Gibsonin ja Connellin (2005) teos *Music and Tourism; On The Road Again* ja käytän työni pohjana myös Cantellin (1993) Musiikin aika -festivaalista tehtyä tutkimusta. Käsitteellisinä lähtökohtina ovat matkailu/matkailija (*tourism/the tourist*), kulttuurimatkailu/kulttuurimatkailija (*cultural tourism/the cultural tourist*), taidematkailu/taidematkailija (*arts-related tourism/the arts-related tourist*, taide (*art*) ja viihde (*entertainment*), jotka määrittelen Hughesin teorioiden mukaan. Näiden käsitteiden avulla pyrin määrittelemään käsitteet *matkailu, johon kuuluu musiikkikokemus* eli *the music-related tourism* ja siihen liittyvän *matkailijan, the music-related tourist* sekä niiden alakäsitteet *the music-core tourism/tourist* sekä *the music-peripheral tourism/tourist*.

Hughes käyttää kirjassaan käsitteitä matkailu ja matkailija, kulttuuri ja kulttuurimatkailija sekä taide ja viihde ja hän on määritellyt ne omalla tavallaan. Erityisesti kulttuurin ja kulttuurimatkailun yleisesti käytetyt määrittelyt saavat häneltä kritiikkiä. Hän toteaa, että monissa kulttuurimatkailua koskevissa tutkimuksissa kulttuurin ja kulttuurimatkailun käsitteen sisältö jää vaillinaiseksi, koska se jättää kokonaan ulkopuolelle ns. viihdeksi luettavat populaarikulttuurin aktiviteetit eikä tee eroa esitys-

ten, the performing arts, ja kiinteiden kulttuuristen käyntikohteiden välillä.

Matkailu ja matkailija voidaan määrittää vain toistensa kautta ja tämä pätee myös muihin samantyyppisiin toisiinsa sidoksissa oleviin käsitteisiin kuten esimerkiksi kulttuuri ja kulttuurimatkailu, taide ja taidematkailu ja musiikki ja musiikkimatkailu. Näin ollen määrittelemällä taidematkailun ja taidematkailijan, voidaan samaa määrittelytapaa soveltaa myös muihin samantyyppisiin käsitteisiin. Hughes määrittelee *matkailun*, the tourism, toiminnaksi, jossa siirrytään omalta kotipaikkakunnalta toiselle paikkakunnalle. *Matkailijat*, the tourists voidaan jakaa vielä viipymän perusteella päiväkävijöihin ja yöpyjiin. Hughesin teoriassa matkailijalla tarkoitetaan nimenomaan matkailijaa, joka yöpyy paikkakunnalla.

4.1 Kulttuuri ja kulttuurimatkailu

Se, mikä on kulttuurimatkailua, riippuu siitä, millä tavalla kulttuuri - käsite määritellään. Kulttuuri -sanana lähtökohta on latinan verbissä *colere*, joka tarkoitti viljelyä, maan muokkaamista. Jo Cicero (106-43 eKr.) käytti sanaa "itsen muokkaamisen", hengen viljelyn tarkoituksessa. Kulttuuri voi olla näin ollen aineellisen tai aineettoman muokkaamista sanan laajassa merkityksessä. Perinteisesti kulttuurimatkailun kohteiksi lasketaan kuuluvaksi kiinteät käyntikohteet kuten museot, patsaat, taidegalleriat, linnat ja historialliset rakennukset, kirkot ja katedraalit sekä erilaiset esitykset kuten teatteriesitykset ja konsertit.

Suomen matkailustrategiassa vuoteen 2020 todetaan, että "kulttuurimatkailussa tuotetaan alueellisia ja paikallisia kulttuurin voimavaroja arvos-

taen matkailutuotteita ja -palveluja paikallisille ja alueen ulkopuolisille ihmisille liiketaloudellisin perustein. Tavoitteena on luoda elämyksiä ja mahdollisuus tutustua näihin kulttuurisiin voimavaroihin, oppia niistä ja osallistua niihin. Näin vahvistetaan ihmisen identiteetin rakentumista, sekä oman että muiden kulttuurien ymmärrystä ja arvostusta.” (Suomen matkailustrategia vuoteen 2020).

Hughesin (2000) mukaan kulttuuria voidaan tarkastella neljästä eri näkökulmasta, joita ovat *universaali* (universal), *laaja* (wide), *kapea* (narrow) ja *sektorinäkökulma* (sectorised). Universaali näkökulma määrittelee kulttuurin arvojen, ideoiden, asenteiden ja muiden merkityksellisten symbolien yhdistelmäksi, joka sitoo ihmisiä omiin ryhmiinsä, kulttuureihinsa. Tästä näkökulmasta katsoen kaikki matkailu, jossa matkailija siirtyy omasta elinympäristöstään vieraaseen ympäristöön, olisi kulttuurimatkailua. Tämä näkökulma ei ota kantaa edes siihen, onko matkailijan motivaatio ja intentio etsiä kokemuksia toisista kulttuureista vaan kulttuurimatkailu ja kulttuurimatkailija kategorisointiin riittää se, että ylipäättänsä matkustaa pois omasta elinympäristöstään.

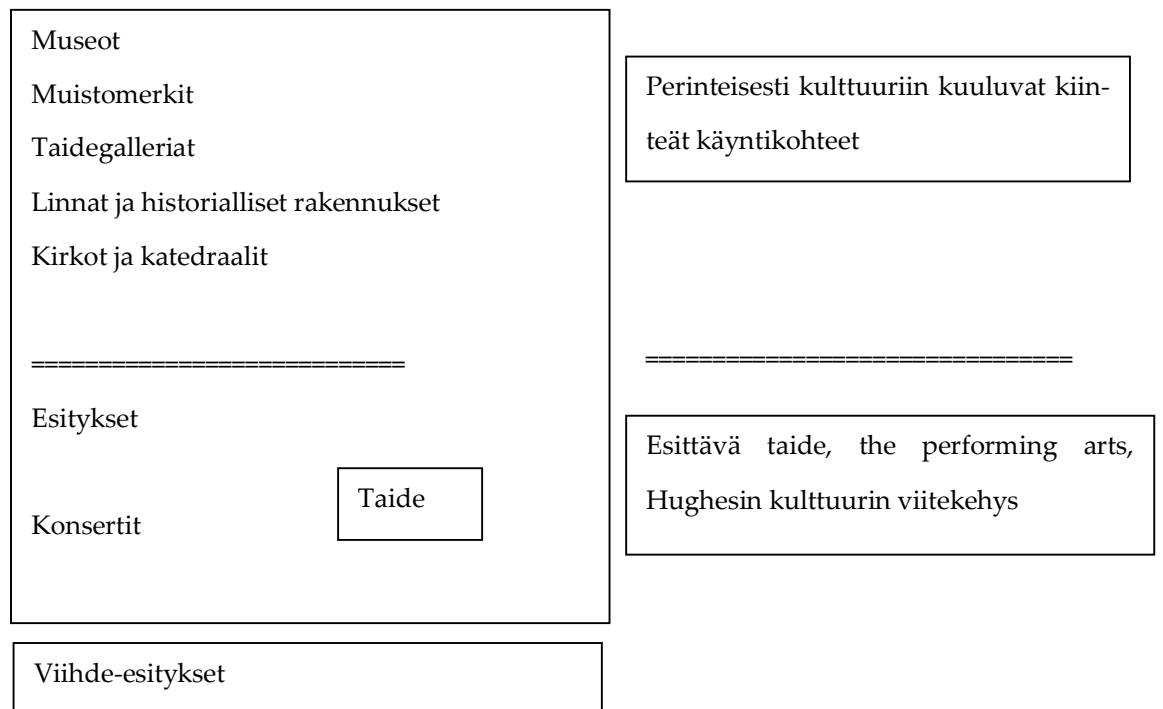
Toinen laaja näkökulma määrittelee kulttuuriin sisältyväksi taiteen ja käsityön, uskonnon, pukeutumisen, paikallishistorian, työn, ruuan, kielen, tavat, arkkitehtuurin, sekä luonnossa liikkumisen. Tämän kulttuurimääritelmän mukaan kulttuurimatkailua olisi sellainen matkailu, jonka kohteena olisivat yllä luetellut asiat.

Kapea kulttuurin määritelmä on laajimmin käytetty ja se pitää sisällään ”taiteellisten ja intellektuellien aktiviteettien kokemisen” (Williams 1988). Tämä määritelmä pitää sisällään historialliset rakennukset ja historialliset kohteet kuten linnat, kirkot ja taistelupaikat Tähän määrittelyyn

sisältyvät myös museot ja taidegalleriat sekä teatteri, baletti, ooppera ja konsertit. eli ns. korkeakulttuuri. Tällä tavalla kulttuurin määrittelee muun muassa ATLAS (The Association for Tourism and Leisure Education) ja tämän kulttuurin määritelmän mukaan kulttuurimatkailua on siis näihin kohteisiin suuntautuva matkailu.

Neljäs tapa määritellä kulttuuria on sen sektorijaottelu, jota Hughes käyttää. Hughes jaottelee kapean kulttuurin määritelmän vielä kahteen sektoriin, kiinteisiin käyntikohteisiin ja esityksiin, sekä lisää tähän määritelmäänsä osia viihteen käsitteen sisällöstä. *Taide*, the arts, tarkoittaa Hughesin teoriassa *esittävää taidetta*, the performing arts, johon kuuluu myös esittävä viihde, the performing entertainment.

KUVIO 1. Hughesin kulttuurin määritelmä

Matkailukäsitteen jälkeen on suluissa aina vastaava matkailijakäsite. Hughesin teoriassa on yläkäsitteenä kulttuurimatkailu (kulttuurimatkailija). *The culture-related tourism* (the culture-related tourist) on mitä tahansa matkailua, johon sisältyy kulttuurikokemuksia. *The culture-core tourism* (the culture-core tourist) on varsinaista kulttuurimatkailua, jossa kulttuurikokemus on matkan motiivina. *The culture-peripheral tourism* (the culture-peripheral tourists) on ei varsinaista kulttuurimatkailua, jossa kulttuuri ei ole matkan motiivina, mutta johon kuuluu kulttuurikokemus.

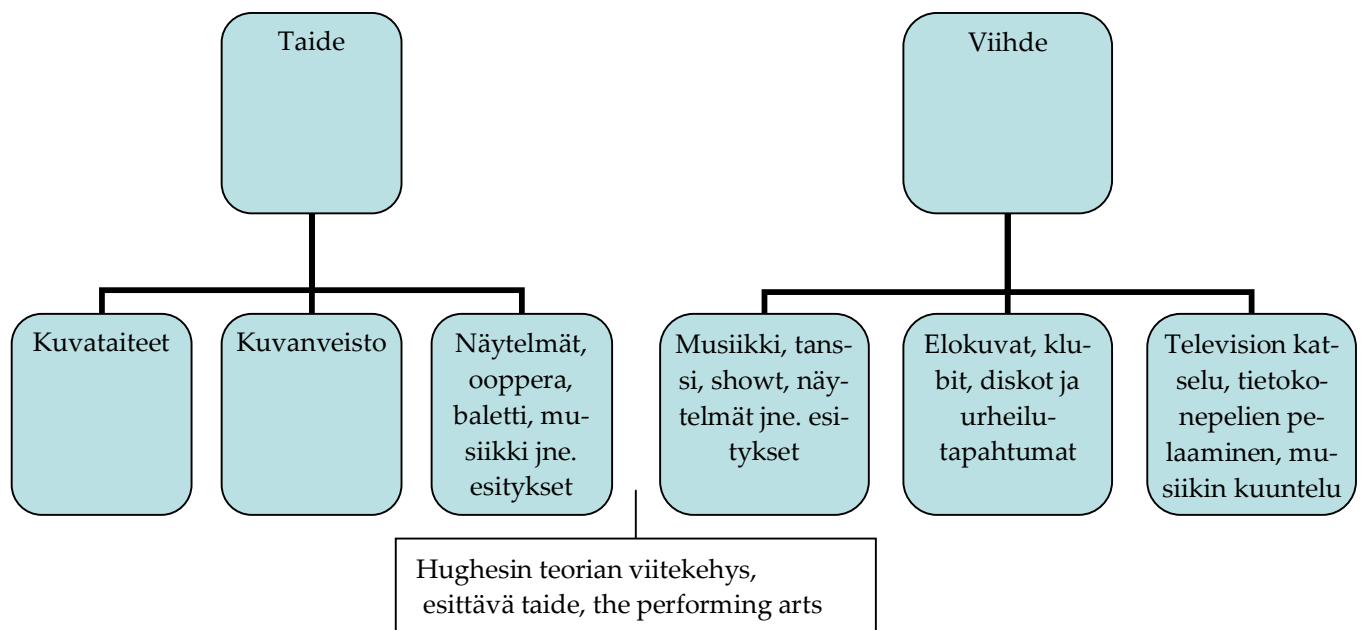
4.2 Viihde, taide ja taidematkailu

Viihteeseen katsotaan yleisesti kuuluvaksi suuri joukko erilaisia aktiviteetteja television katsomisesta tietokonepelien pelaamiseen kotona, musiikin kuuntelu, elokuvateatterissa käynti, urheilun seuraaminen ja vierailut teemapuistoissa ja esimerkiksi diskoissa ja tanssipaidoissa käyminen. Lisäksi viihteeseen luetaan kuuluvaksi käynnit musikaaleissa ja erilaisissa show -esityksissä kuten varieteessa, kabareessa sirkuksessa ja stand- up -esityksissä. Myös pop, rock, reggae, jazz ja kansanmusiikkikonsertit kuuluvat viihteen kategoriaan. Hughesin viihde -käsite sisältää kaiken sen, mihin liittyy esityksen seuraaminen paikan päällä, live performance aspect of entertainment, pois lukien urheilutapahtumat (Hughes 2000, 13).

Taiteeseen katsotaan kapeassa määritelmässä kuuluvaksi klassinen musiikki, baletti, teatteri, ooppera, kuvataide ja kuvanveisto. Taide mielletään yleensä joksikin sellaiseksi, jota ei voi tehdä ja toteuttaa ilman harjoittelua ja koulutusta (Tusa 1999). Taiteella katsotaan myös olevan yle-

vämpiä päämääriä kuin rahan tekeminen, joka usein liitetään viihteen tekemisen yhdeksi motiiviksi. Taiteilijoilla nähdään olevan jotain syvempiä impulsseja ja luontaista lahjakkuutta, joka täytyy päästä ilmaistamaan ihan vaan taiteen ilmaisun itsensä takia.

Hughesin taide -käsite sisältää kaiken sen, mihin liittyy esityksen seuraaminen paikan päällä aivan kuten hänen viihde -käsitteessäänkin. Näin ollen tähän kategoriaan kuuluvat klassisen musiikin konsertit, baletti, teatteriesitykset ja ooppera. Taide Hughesin teoriassa sisältää siis elementtejä perinteisestä kapeasta määritelmästä, jossa kulttuurin ja taiteen välille voi miltei laittaa yhtä suuruus -merkin. Hänen viitekehjensä on mielenkiintoinen sekoitus korkeakulttuuria ja populäärikulttuuria, jossa kuitenkin matkailijoiden motiiveja ja intentioita voidaan tarkastella samoilla metodeilla riippumatta siitä onko kyseessä taiteeseen vai viihteseen liittyvä esitys.

KUVIO 2. Hughesin teorian viitekehys, esittävä taide, the performing arts

Matkailukäsitteen jälkeen on suluissa aina vastaava matkailijakäsite. *The arts-related tourism* (the arts-related tourist) on mitä tahansa matkailua, johon sisältyy taidekokemuksia. *The arts-core tourism* (the arts-core tourist) on varsinaista taidematkailua, jossa taidekokemus on matkan motiivina. *The art-peripheral tourism* (the arts-peripheral tourists) on ei- varsinaista taidematkailua, jossa taidekokemus ei ole matkan motiivi, mutta johon kuuluu taidekokemus.

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN KULKU

Tutkimustehtäväni oli selvittää haastattelututkimuksen avulla festivaaleille osallistuneiden matkailijoiden matkustusmotiiveja. Motiiveja segmentoin Hughesin teoriaan pohjaten ja sitä kautta määrittelin käsitteitä musiikkimatkailu ja musiikkimatkailija. Saamiani tuloksia vertasin Cantellin (1993) saamiin tuloksiin Musiikin aika -festivaalin yleisöstä.

5.1 Aineisto

Tein haastattelututkimuksen Musiikin aika -festivaalin yleisöstä perjantaista sunnuntaihin välisenä aikana 6.-8.7.2007. Tein yhteensä 30 haastattelua, joista 27 konserteissa ja 3 ala-asteen majoituspisteessä. Lisäksi aineistonani oli Cantellin vuonna 1992 keräämä materiaali, jota tarkastelin Hughesin (2002) teorian mukaan. Suoritin vertailua Cantellin (1993) tutkimuksen sekä Musiikin aika -festivaalista keräämäni tiedon välillä Hughesin (2002) teorian pohjalta.

5.1.1 Musiikin aika -festivaali 2007

Musiikin aika on nykymusiikkiin keskittynyt festivaali, joka järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1982. Vuosi 2007 oli festivaalin 25. juhluvuosi. Festivaali järjestetään Viitasaarella ja sen pääorganisaattorina toimii Viitasaaren kesäakatemia ry. Festivaalin ohjelmaan kuuluu maksullisia konsertteja ja ilmaiskonsertteja sekä koulutusta. Kesällä 2007 ohjelmassa oli sävellyksen ja improvisaation kurseja sekä juhluvuoden kunniaksi sirkuskoulu lapsille. Maksullisia konsertteja oli 18 ja ilmaiskonsertteja viisi. Lippuja myytiin viikon aikana 1010 ja kokonaisyleisömäärä oli 4200 (Finlands Festivals: Yleisömäärät 2007).

5.1.2 Musiikin aika -festivaali 1992

Vuosi 1992 oli festivaalin kymmenes toimintavuosi. Lippuja myytiin festivaalin aikana 3051 kappaletta ja kokonaiskävijämääräksi ilmoitettiin 7500 kävijää. (Cantell, 1993). Kyselylomakkeita jaettiin neljänä eri päivänä 230 kappaletta ja niitä palautettiin täytettynä 158 kappaletta. Lomakkeella kysymyksen 26 väitteet olivat osin samoja, kuin aiemmissa Ilmoisen (1992), Toiviaisen (1970) sekä Salosen (1990) tutkimuksissa. Tämä mahdollisti vertailujen suorittamisen näiden tutkimusten välillä. Tutkimus sisälsi kaiken kaikkiaan 32 kysymystä tai väittämää.

5.2 Menetelmä

Menetelmänä oli haastattelututkimus, jonka kysymysrunkona (kts. liite 1) oli Cantellin tekemä aiempi tutkimus. Cantellin tutkimuksessa pyrittiin haastattelemaan mahdollisimman paljon osanottajia ilman mitään kategorisointia. Omassa tutkimuksessani jaoin kyselylomakkeita sellaisille tapahtumaan osallistujille, jotka eivät olleet tapahtumassa töissä ja jotka olivat tulleet tapahtumaan toiselta paikkakunnalta ja yöpyivät paikkakunnalla; siis he olivat selkeästi matkailijoita Hughesin teorian mukaan.. Eli kysyin heiltä ennen lomakkeen antamista, että olivatko he nimenomaan matkustaneet toiselta paikkakunnalta festivaalille ja missä tarkoituksessa sekä yöpyivätkö he Viitasaarella. Tällainen kartoitus oli tärkeä, koska tutkin Hughesin teoriaan pohjaten matkailijoiden eli paikkakunnalla yöpyvien osallistumisen motiiveja enkä paikkakunnan asukkaiden tai festivaalilla työskentelevien osallistumisen motiiveja.

Cantellin tutkimuksessa olivat Hughesin teorian kannalta kiinnostavimpia kysymykset 29 ”Koska teit päätöksen osallistua festivaalille?” ja 30

”Minkä vuoksi tulit festivaalille?”. Näitten kysymysten avulla voidaan selvittää osanottajien intentiota ja motiiveja ja sijoittaa heidät Hughesin matkailijasegmentteihin. Cantellin tutkimuksessa kysymyksessä 29 oli annettu valmiiksi eri vastausvaihtoehdot kun taas kysymys 30 oli avoin kysymys. Tärkeimpänä tekijänä tapahtumaan osallistumiselle Cantellin tutkimuksessa mainittiin musiikkitarjonta. Hughesin teorian pohjalta musiikkitarjonnan takia tapahtumaan osallistuneet voidaan sijoittaa varsinaisten musiikkimatkailijoiden, the music-core tourist, ryhmään.

Analysoin kyselyn avulla saamani tiedot osin Hughesin teoriaa apuna käyttäen ja tein tuloksista vertailuja Cantellin (1993) saamiin tuloksiin. Tulosten vertailun avulla saadaan tietoa myös mahdollisista muutoksista, joita viidentoista vuoden aikana on tapahtunut. Tietojen avulla pyrin määrittelemään Hughesin (2000) teoriaa apuna käyttäen käsitteitä musiikkimatkailu ja musiikkimatkailija.

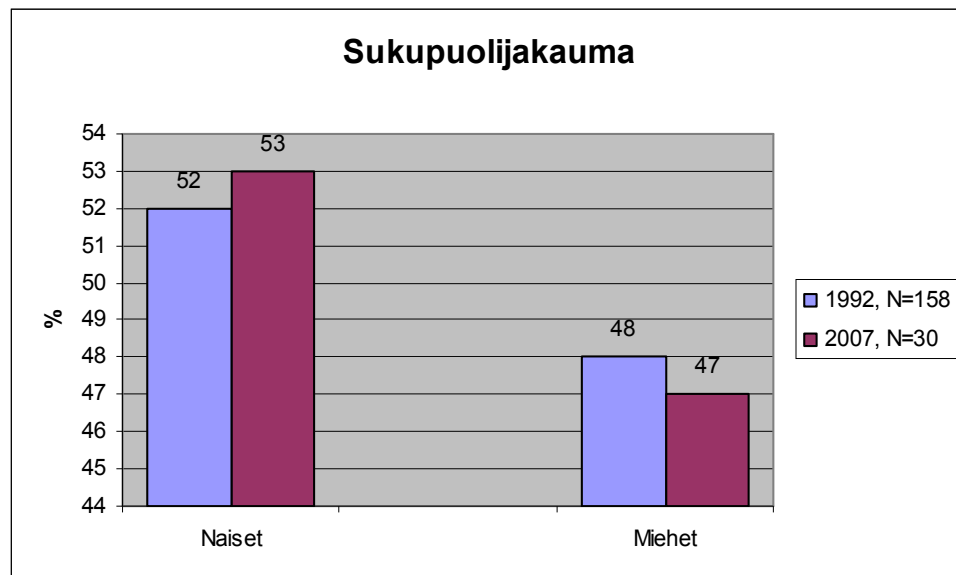
6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustulokset on jaoteltu kuuteen lukuun, joissa esitän tutkimuksen tuloksia graafisesti ja vertailen vuoden 1992 ja 2007 tuloksia keskenään.

6.1 Yleisön demografiset tiedot

6.1.1 Sukupuoli, ikä ja siviilisäät

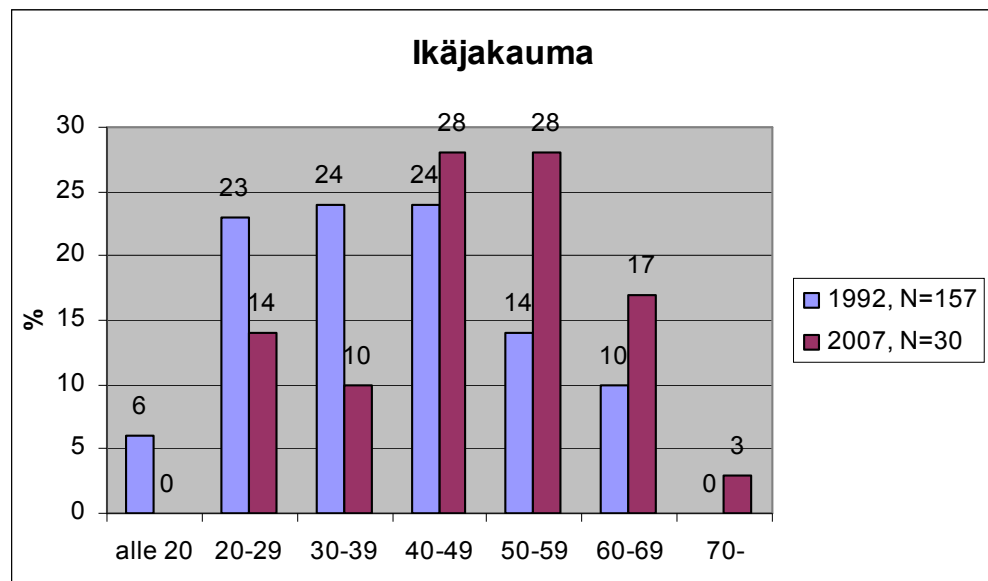
Vuonna 1992 on Vapaa-aikatilaston mukaan ollut 60 prosenttia kulttuuritapahtumien kävijöistä naisia. Cantellin tutkimuksen mukaan myös Kuhmon sekä Kaustisten yleisöt koostuivat 60 prosenttisesti naisista. Viitasaaren Musiikin aika -festivaaliyleisö jakautui poikkeuksellisesti lähes tasan (N=158) kumpaankin sukupuoleen. Yleisön sukupuolijakaumassa ei ole siinä mielessä eroa myöskään vuonna 2007, jolloin naisia oli 53 % ja miehiä 47 % (N=30).

KUVIO 3. Sukupuolijakauma

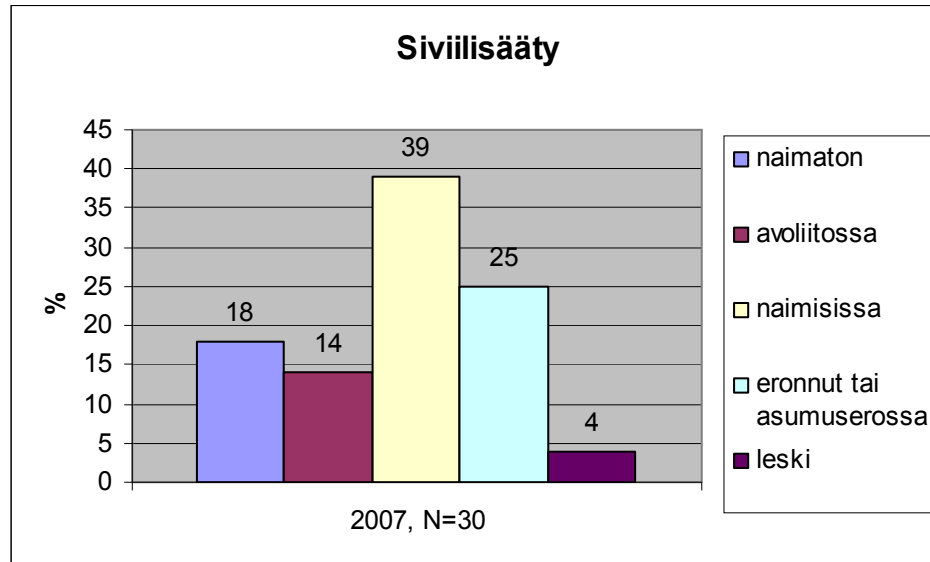
Vuonna 1992 (N=158) olivat enemmistönä 20-49 -vuotiaat. Vuoden 2007 tutkimuksessa (N=30) taas enemmistönä näyttää olevan 40-69 -vuotiaat. Ilman tarkempaa tutkimustietoa voi vain todeta, että mahdollisesti näistä vuoden 1992 20-49 -vuotiaista kävijöistä on tullut festivaalin vakiokävijöitä. Tämä ilmenee nyt vuoden 2007 tutkimuksessa siten, että suurimpana ikäluokkana ovat 40-69 -vuotiaat.

KUVIO 4. Ikäjakauma

Siviilisäätöksymykseen ei löytynyt vuoden 1992 tutkimuksessa N-lukua, joten sitä ei ole voitu taulukoida. Vuoden 1992 tutkimuksessa hieman yli puolet vastanneista oli avo- tai avioliitossa, kolmasosa vastanneista oli naimattomia, eronneita noin kymmenesosa ja leskiä muutamien prosenttien verran. Vuoden 2007 tutkimukseen vastanneista (N=30) myös hieman yli puolet eli 53 % oli avio- tai avioliitossa. Vastanneista 18 % oli naimattomia ja eronneita 25 %. Leskiä vastanneista oli 4 %. Naimattomien ja eronneiden suhteen tutkimuksissa on hienoisia eroja. Naimattomien osuus on pienentynyt ja vastaavasti eronneiden osuus vastanneista on suurentunut. Tätä selittää osaltaan se, että ikäluokka 49-60 -

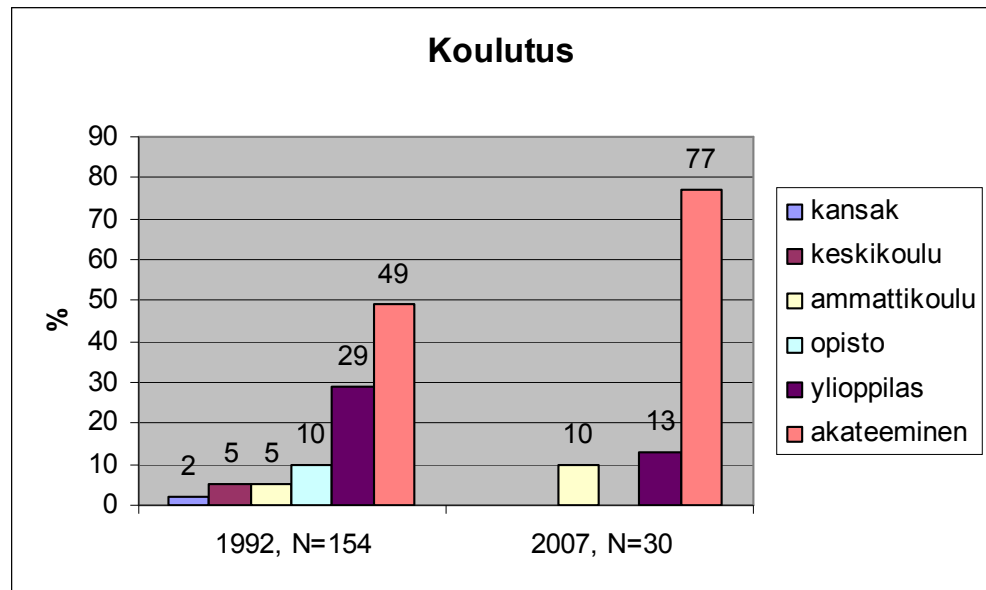
vuotiaat on enemmistönä vuoden 2007 tutkimuksessa kun taas vuonna 1992 enemmistönä oli ikäluokka 20-49 -vuotiaat, jossa ryhmässä ollaan perheenperustamisiässä ja ollaan solmimassa kiinteitä ihmissuhteita.

KUVIO 5. Siviilisäätty

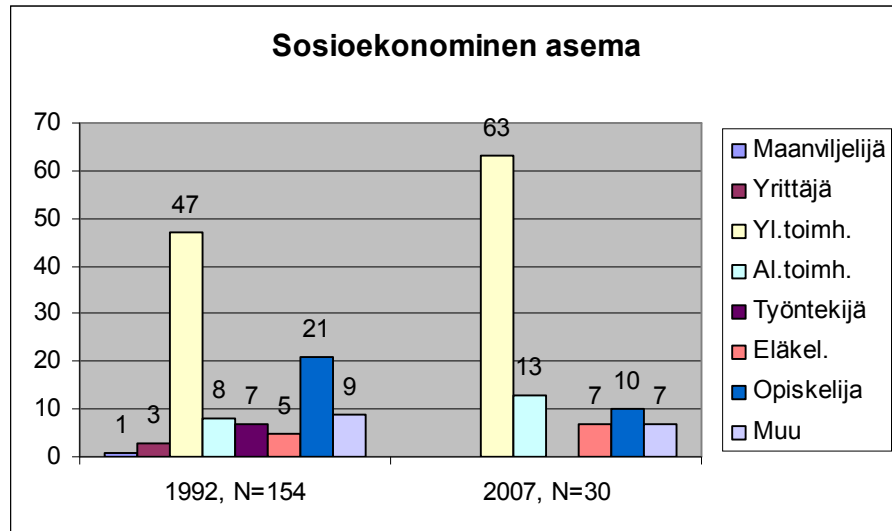
6.1.2 Koulutus, sosioekonominen asema ja asuinpaikka

Ylivoimaisesti suurin osa tutkimukseen vastanneista oli akateemisesti koulutettuja. Vuonna 1992 heitä oli lähes puolet (N=154) ja vuonna 2007 akateemisesti koulutettujen osuus oli jo liki 80 prosenttia (N=30). Koska festivaalin osallistujien suurin ikäryhmä vuonna 2007 oli 40-69 -vuotiaat on selvä, että tässä iässä yleensä opinnot on jo suoritettu loppuun ja tämä todennäköisesti nostaa akateemisesti koulutettujen määrää.

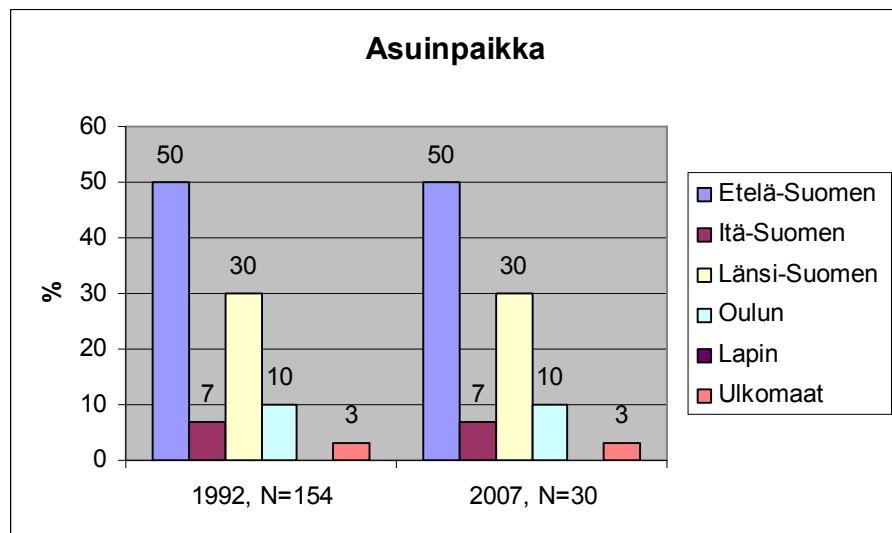
KUVIO 6. Koulutus

Vuonna 1992 miltei puolet vastanneista (N=158) oli sosioekonomiselta asemaltaan ylempiä toimihenkilöitä ja parikymmentä prosenttia opiskelijoita. Myös vuonna 2007 ylempien toimihenkilöiden osuus oli suurin 63 prosenttia (N=30) sekä alempien toimihenkilöiden osuus toiseksi suurin 13 prosenttia. Opiskelijoitten osuus on vuoden 2007 tutkimuksessa vain 10 prosenttia eli puolet pienempi kuin vuonna 1992. Tämä myös tukee sitä tulkintaa, että vakiokävijät jotka olivat opiskelijoita vuonna 1992, ovat vuoden 2007 opinnut loppuun saattaneita jo työelämässä työskenteleviä ylempiä sekä alempia toimihenkilöitä.

KUVIO 7. Sosioekonominen asema

Asuinpaikkojen suhteen yleisön rakenne on pysynyt tismalleen samana. Yleisöstä suurin osa tulee Etelä-Suomen läänistä ja toiseksi eniten yleisöä tulee Länsi-Suomen läänistä, johon myös tapahtumapaikka Viitasaari kuuluu.

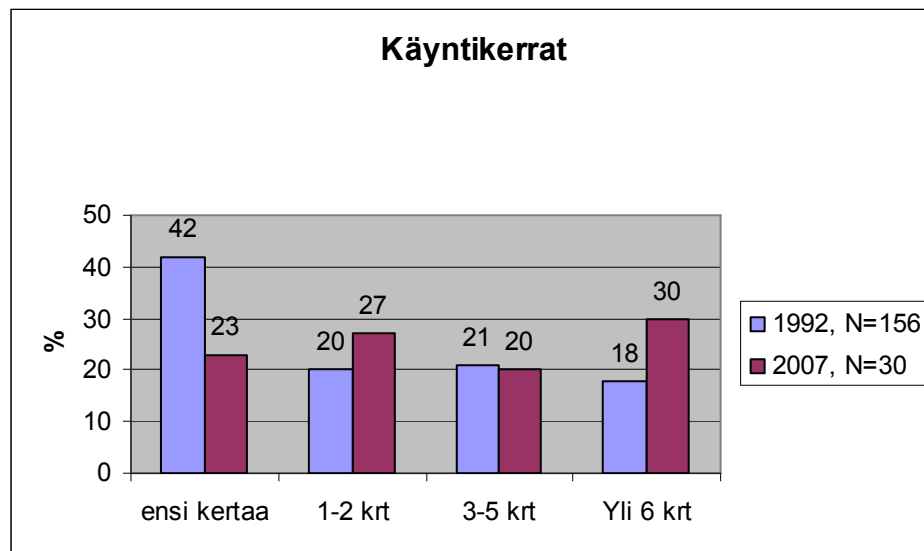

KUVIO 8. Asuinpaikka

6.2 Tapahtumaan osallistumisen tiedot

6.2.1 Aiemmat käyntikerrat

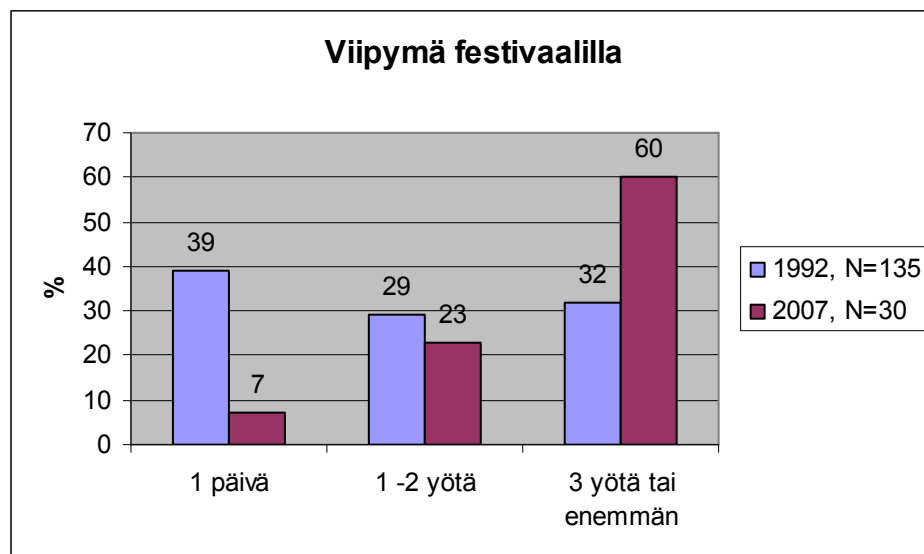
Vuonna 1992 korostui tapahtumassa ensikertalaisten osuus, joita oli 42 prosenttia (N=156). Vuonna 2007 ensikertalaisten ja 1-2 kertaa aiemmin tapahtumassa käyneitten osuus oli 50 prosenttia (N=30) samoin kuin niiden osuus, jotka olivat käyneet tapahtumassa kolme kertaa tai useammin. Kuviossa 4 sivulla 30 esiteltiin kävijöiden ikäjakaumaa vuodelta 2007, joka osoitti että suurin osa tutkimukseen osallistuneista kuului ryhmään 40-69 -vuotiaat. Samalla todettiin se, että tähän ikäryhmään kuuluvat ovat tapahtuman vakiokävijöitä. Mielenkiintoista on kuitenkin sekin, että vaikka tapahtumalla on paljon vakiokävijöitä, osallistuu tapahtumaan myös suurin piirtein yhtä paljon ensikertalaisia ja 1-2 kertaa tapahtumaan osallistuneita. Tästä voi päätellä sen, että tapahtumalla tulee olemaan myös tulevaisuudessa uusia vakiokävijöitä.

KUVIO 9. Käyntikerrat

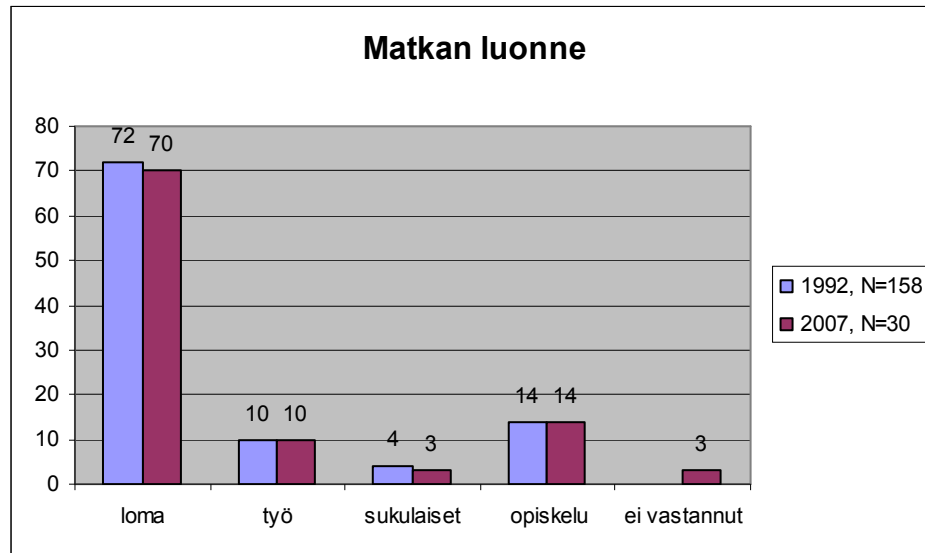
6.2.2 Viipymä tapahtumassa ja matkan luonne

Vuonna 1992 päiväkävijöiden osuus oli lähes 40 prosenttia (N=135) vastanneista ja 1-2 yötä, 3 yötä tai enemmän viipyneiden osuus noin 30 prosenttia kukin. Vuonna 2007 taas 3 yötä tai enemmän viipyviä oli jo 60 prosenttia vastanneista (N=30). Tutkimuksiin vastanneiden festivaalikävijöiden viipymä on kasvanut puolella vuodesta 1992 vuoteen 2007.

KUVIO 10. Viipymä festivaaleilla

Matkan luonne on pysynyt samana näinä kahtena tarkasteluajankohtina vuosina 1992 (N=158) ja 2007 (N=30) eli noin 70 prosenttia vastanneista on lomamatkalla. Festivaalin ajankohta heinäkuu on kesälomakuukausi, joka selittääkin loman ylivoimaisuuden matkan luonteena. Musiikin aika-festivaaliin liittyy myös olennaisena osana kurssitoimintaa, joten on luonnollista, että opiskelu on korkealla matkan luonnetta kartoitettaessa. Työ matkan luonteena ei tarkoita työskentelyä festivaalilla vaan sitä, että henkilö työskentelee esimerkiksi musiikin parissa ja festivaalille osallistuminen on hänelle ikään kuin työ/opintomatka.

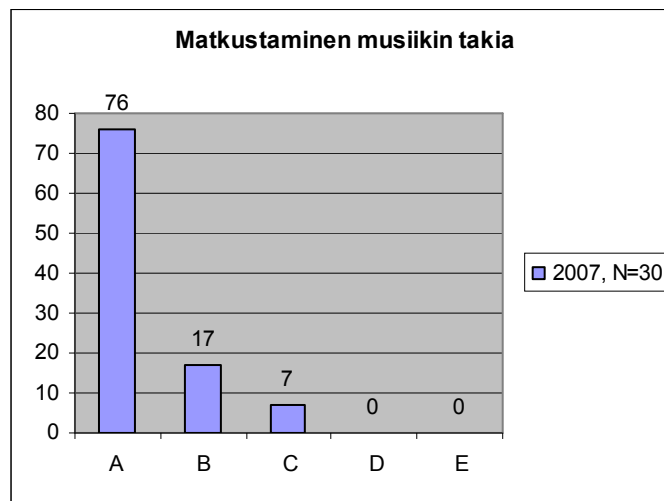
KUVIO 11. Matkan luonne

6.2.3 Tapahtumaan osallistumisen intentio

Vuonna 1992 kysyttiin avoin kysymys ”Minkä vuoksi tulit juhliille”. Vastauksista korostui se, että hyvinkin tarkkaan osattiin nimetä esimerkiksi juuri se säveltäjä, muusikko tai jopa teos, jota haluttiin kuulla. Lucier, Negeyesy elektroinen viulu, tosi kiinnostavaa! (Nainen, pianonsoitonopettaja, 30-39 v.) Ääniveistokset ja Magia ja musiikki -konsertti. (Nainen, opiskelija, 30-39 v.) (Cantell, s.34)

Vuoden 2007 tutkimuksessa haastateltavien intentiota kysyttiin strukturoidummin ja pohjautuen Hughesin taidematikailijan segmentointiin (core-peripheral). Kysymykset olivat seuraavat: Matkustin tänne a) ensisijaisesti vain ja ainoastaan musiikin takia; b) jonkun muun syyn takia, joka oli yhtä tärkeä kuin musiikki; c) ensisijaisesti jonkun muun syyn takia, mutta päätin kuitenkin jo ennen saapumistani tulla kuuntelemaan musiikkia; d) täysin muiden syiden takia, mutta päätin tulla kuuntelemaan musiikkia saapumiseni jälkeen; e) mutta musiikki ei ole lainkaan syynä matkustamiseeni.

77 prosenttia vastanneista (N=30) ilmoitti matkustamisen syyksi vain ja ainoastaan musiikin ja 17 prosenttia jonkun muun syyn, joka kuitenkin oli yhtä tärkeä kuin musiikki. Vastausten perusteella voidaan sanoa, että suurin osa tutkimukseen vastanneista on varsinaisia musiikkimatkailijoita, the music-core tourists, jotka ovat tehneet matkan nimenomaan musiikin takia. Siis kuuluvat intentionsa perusteella ryhmään primääri. 17 prosenttia tutkimukseen vastanneista on musiikkimatkailijoita, joille musiikki on yhtä tärkeä kuin joku muukin syy matkustamiseen. Heikin ovat varsinaisia musiikkimatkailijoita ja kuuluvat intentionsa perusteella ryhmään multiprimääri. Vuoden 2007 vastauksista käy ilmi, että kaikkien haastateltavien matkustamisen motiivina on ollut myös musiikki eli vastaukset sijoittuvat kohtiin a-c. Vuoden 2007 tutkimukseen vastanneet kuuluvat myös varsinaisten musiikkimatkailijoiden, the music-core tourists -ryhmään.

KUVIO 12. Matkustaminen musiikin takia.

Matkustin tänne

A) ensisijaisesti vain ja ainoastaan musiikin takia

B) jonkun muun syyn takia, joka oli yhtä tärkeä kuin musiikki

C) ensisijaisesti jonkun muun syyn takia, mutta päätin kuitenkin jo ennen saapumistani tulla kuuntelemaan musiikkia

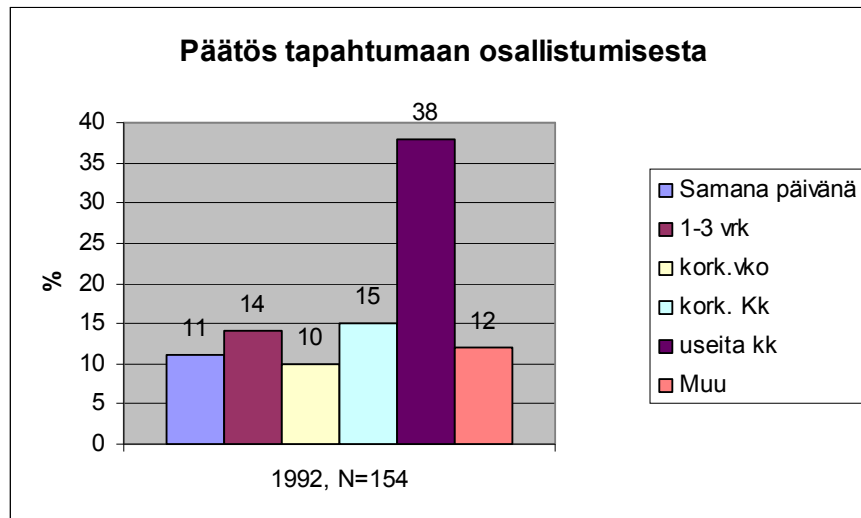
D) täysin muiden syiden takia, mutta päätin tulla kuuntelemaan musiikkia saapumiseni jälkeen

E) musiikki ei ole lainkaan syynä matkustamiseeni

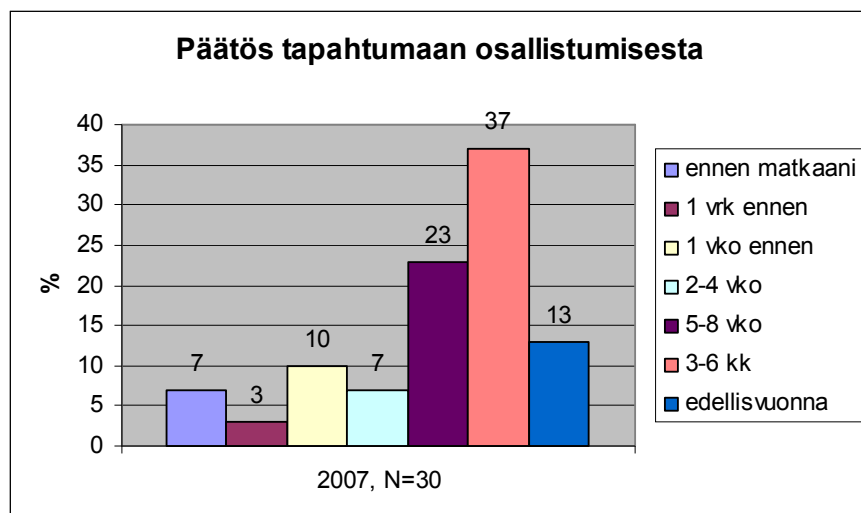

6.2.4 Päätös tapahtumaan osallistumisesta

Kumpikin tutkimus osoittaa, että suurin osa tutkimukseen vastanneista on tehnyt päätöksen tapahtumaan osallistumisesta ennen matkaa ja suuri osa jo useita kuukausia tai jopa vuotta aiemmin. Vuoden 2007 tutkimuksessa 7 prosenttia vastaajista (N=30) ilmoitti tehneensä päätöksen ennen matkaa erittelemättä tarkemmin kuinka kauan ennen matkaa.

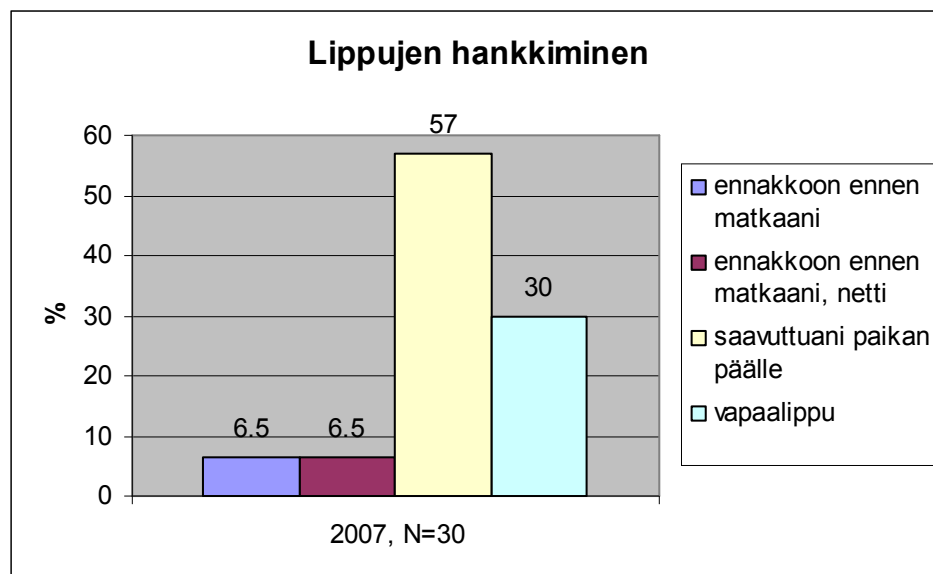
KUVIO 13. Päätös tapahtumaan osallistumisesta, 1992

KUVIO 14. Päätös tapahtumaan osallistumisesta, 2007

6.2.5 Lippujen hankkiminen

Vuonna 1992 ei erikseen kysytty sitä, millä tavalla festivaaliliput on hankittu. Vuoden 2007 haastateltavista (N=30) 57 prosenttia ilmoitti hankkivansa liput paikan päältä ja jopa 30 prosenttia vastanneista käytti vapaa-lippuja. 13 prosenttia vastanneista hankki liput ennakkoon ennen matkaa ja 6,5 prosenttia heistä ilmoitti hankkimistavaksi netin kautta ostamisen.

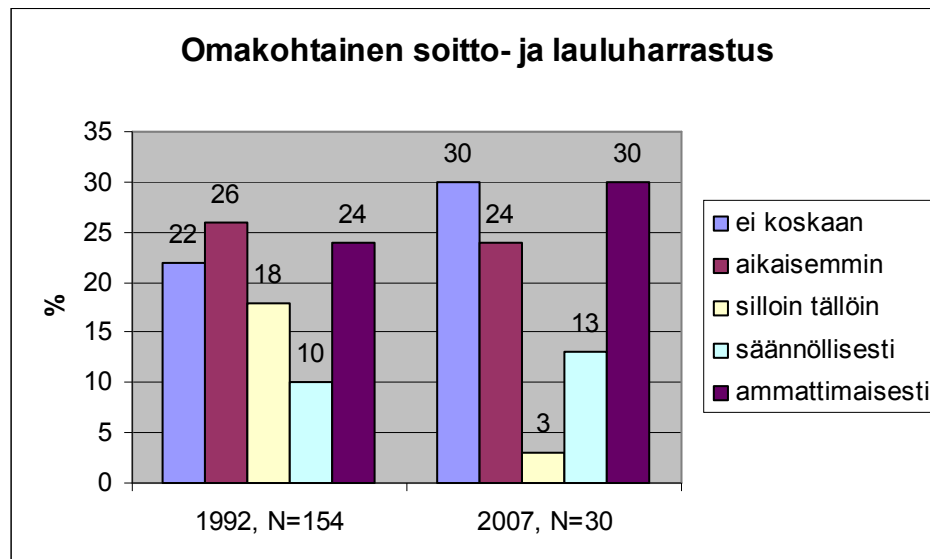

KUVIO 15. Lippujen hankkiminen

6.3 Musiikillinen harrastuneisuus ja tausta

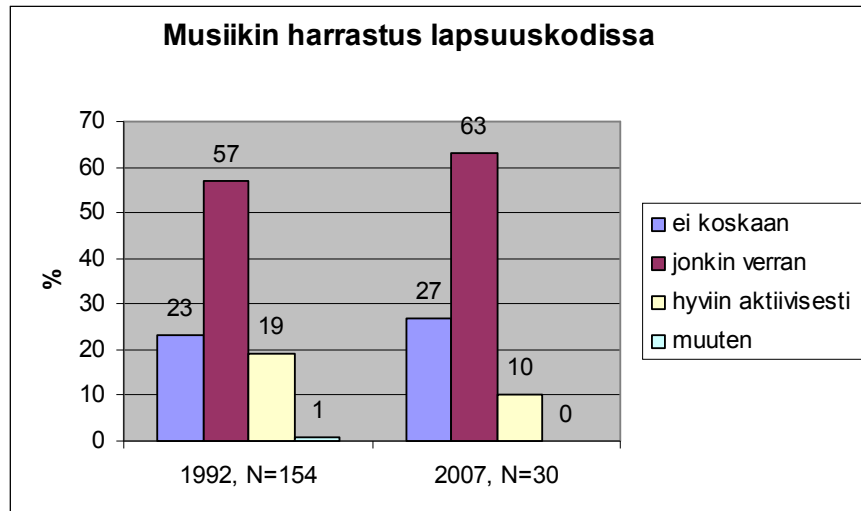
6.3.1 Omakohtainen harrastuneisuus

Kumpaakin tutkimukseen vastanneet olivat joko sellaisia, joilla ei ole lainkaan tai on aiempaa omakohtaista soitto- ja lauluharrastusta tai sitten he ovat musiikin ammattilaisia. Eli tästä voi tulkita niin, että harrastukseen tällä hetkellä itse soittavat tai laulavat ovat vähemmistössä.

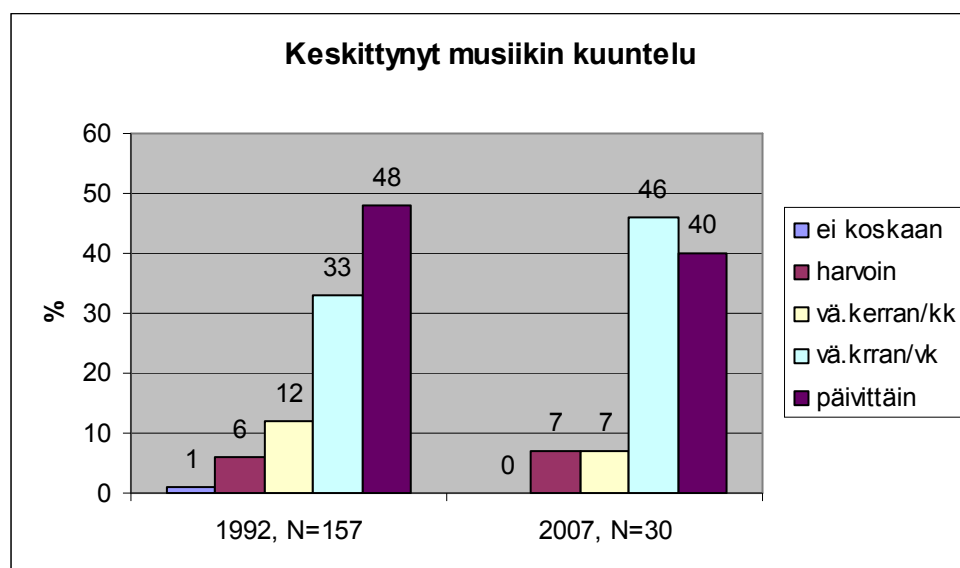
KUVIO 16. Omakohtainen soitto- ja lauluharrastus

Musiikkia on harrastettu lapsuuskodissa kummankin tutkimuksen mukaan jonkin verran. Kuten omakohtaisen soitto- ja lauluharrastuksenkin kohdalla niin paljon on myös niitä vastaajia, joiden kotona ei ole koskaan harrastettu musiikkia.

KUVIO 17. Musiikin harrastus lapsuudenkodissa

Keskittyneellä musiikin kuuntelulla tarkoitetaan sitä, että musiikin kuuntelun aikana ei tehdä mitään muuta oheistoimintaa; musiikki ei ole vain taustaelementtinä. Vuonna 1992 tutkimuksessa (N=157) selvästi suurin osa vastaajista eli 48 prosenttia kuunteli keskittyneesti musiikkia päivittäin ja vähintään kerran viikossa 33 prosenttia. Vuoden 2007 tutkimuksessa (N=30) vähintään kerran viikossa keskittyneesti musiikkia kuuntelevien määrä oli 46 prosenttia ja päivittäin kuuntelevien 40 prosenttia.

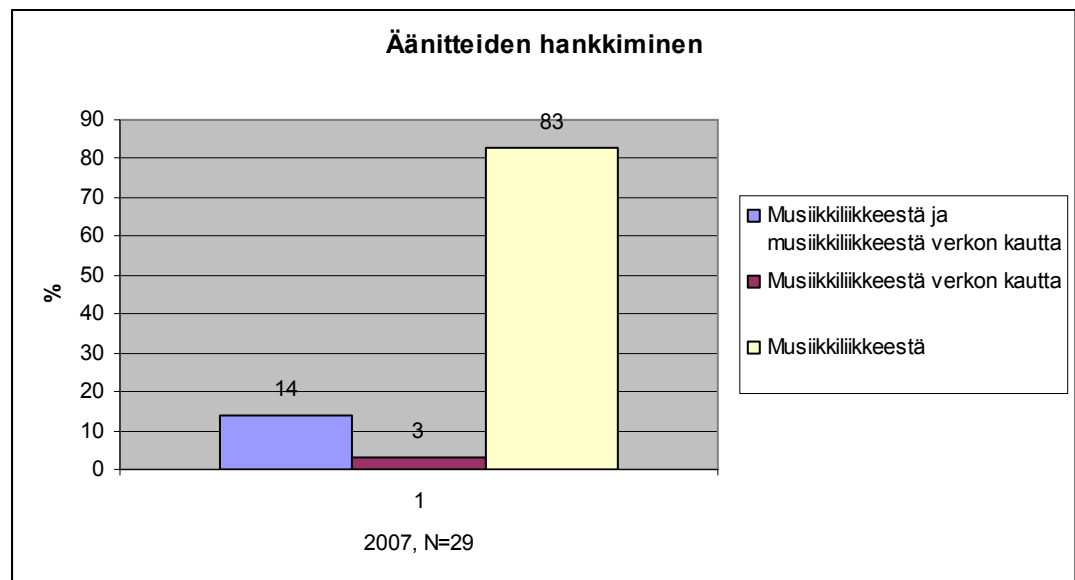
KUVIO 18. Keskittynyt musiikin kuuntelu

Vuoden 1992 tutkimuksessa kysyttiin kuinka monta äänitettä ostaa vuodessa ja tällöin äänitteillä tarkoitettiin kasettia, LP-levyä ja CD-levyä. 8 prosenttia vastanneista (N=151) ilmoitti vuonna 1992, ettei hanki lainkaan äänitteitä. 6-9 kappaletta äänitteitä ostavia oli 24 prosenttia ja 29 prosenttia eli liki kolmasosa tutkimukseen vastanneista, hankki vuodessa 10:stä yli 20:een kappaletta äänitteitä.

Vuoden 2007 tutkimuksessa (N=29) kysyttiin, kuinka usein ostat musiikkia. Tällaista kysymystä taas ei vuoden 1992 tutkimuksessa ole lainkaan, vaan siinä kysyttiin pelkästään äänitteiden vuotuista ostomäärää. Voihan olla, että joku esimerkiksi ostaa kerran vuodessa yli 20 äänitettä ja joku toinen taas 10 kertaa vuodessa yhden äänitteen aina kerrallaan, joten näin ollen näiden kahden kysymysten vastauksia ei voi verrata keskenään. Yksi suuri muutos on ollut se, että äänitekauppa on muuttunut täysin erilaiseksi verrattuna vuoteen 1992, sähköisten netistä ostettavien äänitteiden myötä. Vuonna 2007 oli jo mahdollista ostaa vaikkapa vain yksi teos, teoksen osa tai kappale, kun taas ennen äänitteeseen sisältyi useampia teoksia, teoksen osia tai kappaleita kerrallaan. Tuolloin oli jo myös mahdollista kuunnella verkon välityksellä äänitteitä hankkimatta niitä itselleen. Eli kysymykset "Kuinka monta äänitettä ostat vuosittain" sekä "Kuinka monta kertaa vuodessa ostat äänitteitä", eivät kysymyksinä sinänsä kerro vielä mitään tarkkaa tietoa vastaajien musiikkinkulutustottumuksista.

Vuoden 2007 tutkimukseen vastanneista (N=29) 83 prosenttia ilmoitti ostavansa äänitteitä musiikkiliikkeestä, joka tarkoittaa ihan konkreettisten cd/dvd-levyjien ostamista. 14 prosenttia vastanneista ilmoitti ostavansa äänitteitä musiikkiliikkeestä sekä tilaamalla musiikkiliikkeestä verkon

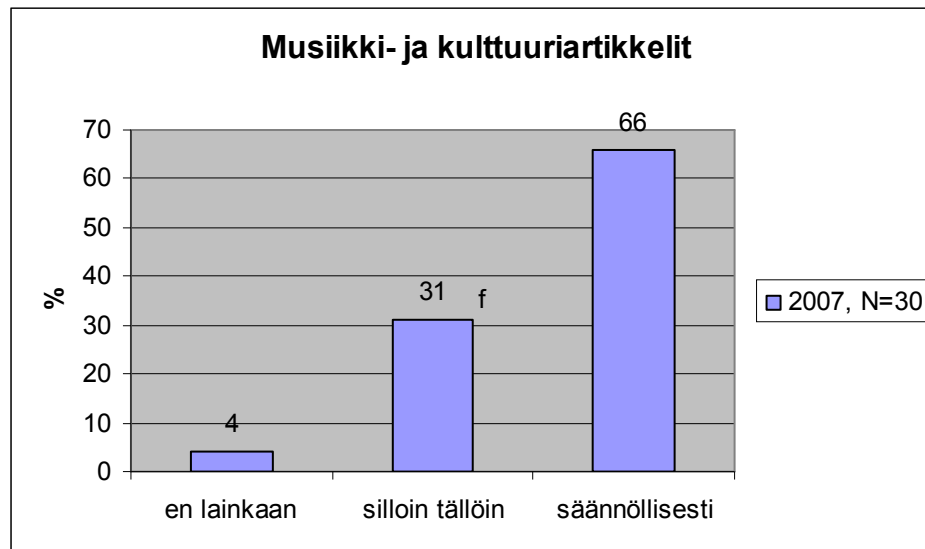
kautta. Vain 3 prosenttia vastanneista ilmoitti tuolloin hankkivansa äänitteitä ainoastaan verkon kautta. He eivät kuitenkaan ilmoittaneet sitä, missä muodossa he ostavat eli tilaavatko he konkreettisia äänilevyjä vai ostavatko he musiikkia esimerkiksi mp3-formaatissa.

KUVIO 19. Äänitteiden hankkiminen

6.3.2 Medioiden seuraaminen ja nykymusiikin kuuntelu

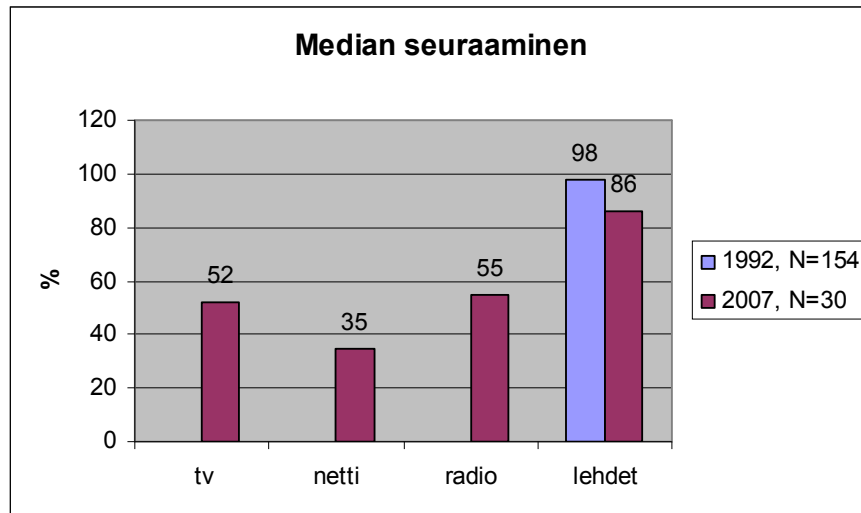
Tutkimukseen vuonna 2007 vastanneet ovat aktiivisia seuraamaan medioista musiikkia ja kulttuuria käsitteleviä arvosteluja ja artikkeleita. Säännöllisesti arvosteluja ja artikkeleita seuraa 66 % vastanneista (N=30) ja 30 % heistä seuraa niitä silloin tällöin.

KUVIO 20. Musiikki- ja kulttuuriartikkelien lukeminen

Mistä medioista musiikkiin liittyviä artikkeleita ja muuta materiaalia seurataan, poikkeaa huomattavasti näiden kahden vuoden välillä. Tähän vaikuttaa tietysti se, että sähköinen media on kehittynyt viidessätoista vuodessa. Vuonna 1992 98 prosenttia vastanneista (N=154) seurasi musiikkiin liittyviä artikkeleita lehdistä ja lehtien osuus on merkittävä myös vuoden 2007 tutkimuksessa. Mielenkiintoista on se, että televisiosta ja radiosta seurataan enemmän musiikkiin liittyviä juttuja kuin netistä. Tätäkin todennäköisesti selittää se, että kyselyyn vastanneita on eniten ikähaarukassa 40-69, joille ehkä on vielä tuolloin vuonna 2007 ollut tyypillisempää käyttää enemmän muita medioita kuin nettiä.

Vain 4 prosenttia vastanneista (N=30) vuonna 2007 ilmoitti, ettei seuraa lainkaan musiikki- eikä kulttuuriartikkeleita.

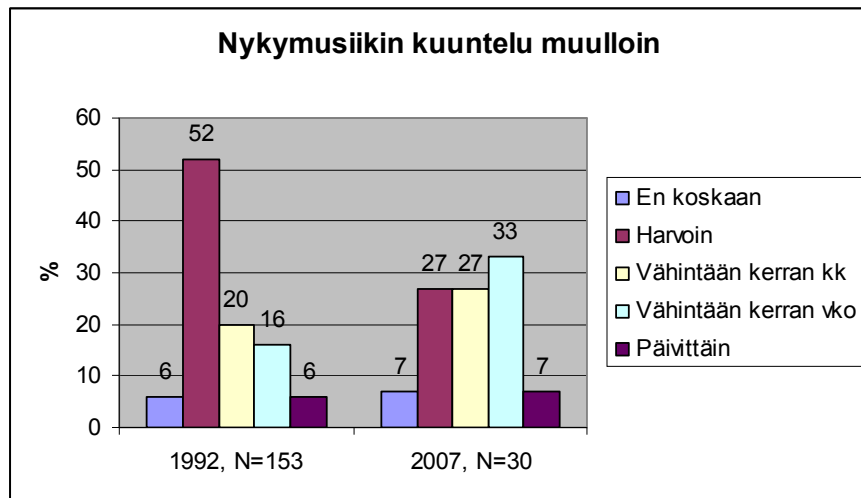
KUVIO 21. Median seuraaminen

Vuoden 1992 53 prosenttia tutkimukseen vastanneista (N=153) ilmoitti kuuntelevansa muulloin kuin festivaalilla harvoin nykymusiikkia ja vähintään kerran kuussa kuuntelevia oli 20 prosenttia. Kerran viikossa kuuntelevia oli 16 prosenttia ja päivittäin nykymusiikkia ilmoitti kuuntelevansa 6 prosenttia vastanneista. 6 prosenttia vastanneista ilmoitti, että ei kuuntele koskaan muulloin kuin Musiikin aika -festivaalilla nykymusiikkia.

Vuonna 2007 ei koskaan muualla, kuin festivaalilla nykymusiikkia kuuntelevien osuus oli liki sama kuin vuonna 1992 eli 7 prosenttia. Harvoin nykymusiikkia festivaalin ulkopuolella kuuntelevien osuus oli laskenut 14 prosenttia vuoteen 1992 verrattuna eli harvoin kuuntelevien osuus vastanneista oli 27 prosenttia. Vähintään kerran kuukaudessa nykymusiikkia festivaalin ulkopuolella kuuntelevien osuus oli myös sama eli 27 prosenttia, joka on 7 prosenttia suurempi kuin vuonna 1992. Vähintään

kerran viikossa nykymusiikkia kuuntelevien osuus oli noussut jopa 17 prosentilla ja on noin kolmasosa vastanneista. Päivittäin nykymusiikkia festivaalin ulkopuolella kuuntelevien osuus 7 prosenttia oli lähes sama kuin vuoden 1992 tutkimuksessa.

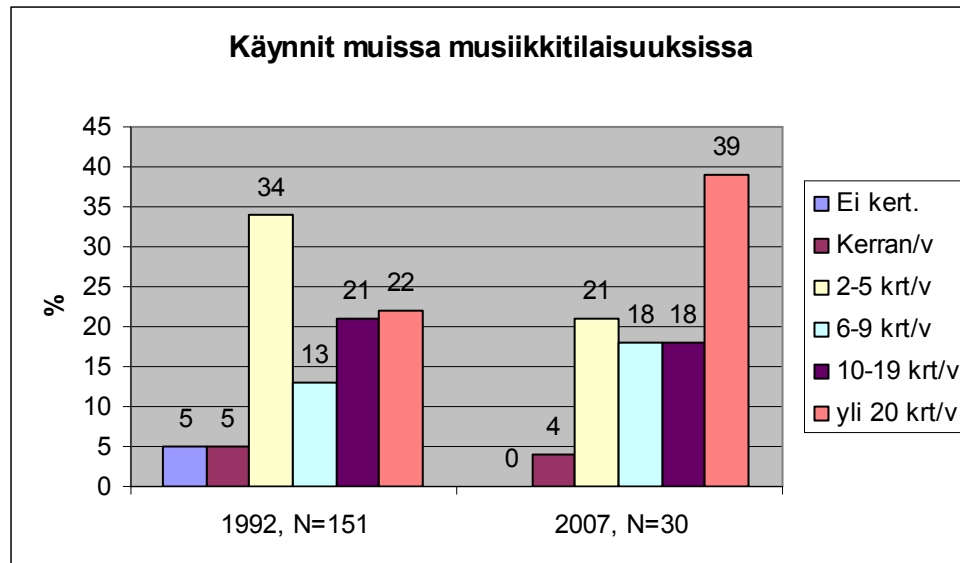

KUVIO 22. Nykymusiikin kuuntelu muulloin

6.4 Tapahtumissa käynti

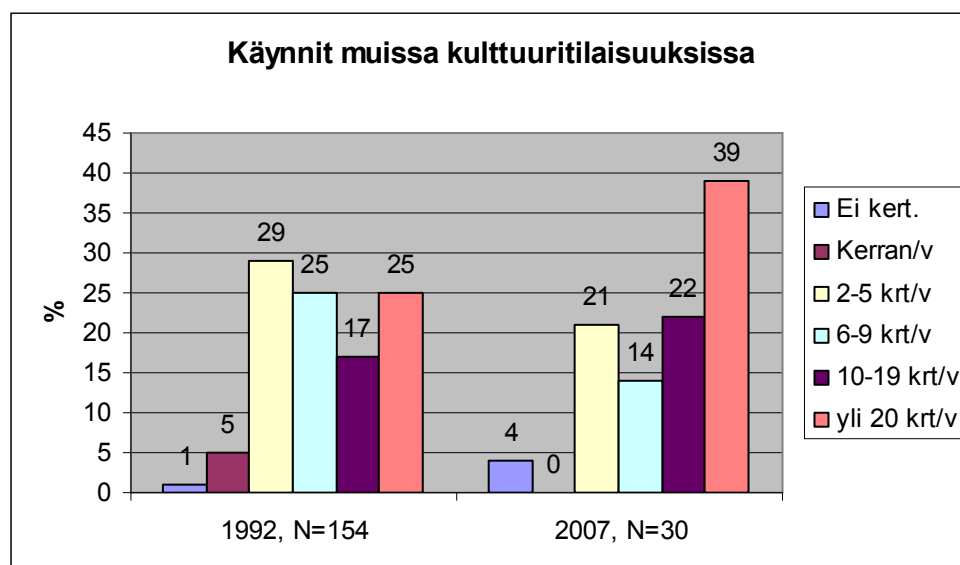
Vuonna 1992 10 prosenttia tutkimukseen vastanneista (N=151) oli sellaisia, jotka olivat käyneet kerran tai eivät olleet käyneet laisinkaan vuoden sisään muissa musiikkitilaisuuksissa. Suurin osa vastaajista eli 34 prosenttia kävi muissa musiikkitilaisuuksissa 2-5 kertaa vuodessa. 10-19 kertaa vuodessa käyvien ja yli 20 kertaa vuodessa käyvien prosenttiosuus on liki sama.

Vuoden 2007 tutkimuksessa selkeästi suurin osa kävijöistä eli 39 prosenttia (N=30) oli sellaisia, jotka kävivät yli 20 kertaa muissa musiikkitilaisuuksissa. 2-5, 6-9 ja 10-19 kertaa muissa musiikkitilaisuuksissa käyvien osuus on liki sama eli noin parikymmentä prosenttia ja kerran vuodessa käyvien osuus on 4 prosenttia ja ei kertakaan muissa musiikkitilaisuuksissa käyneitä ei ole lainkaan. Musiikin suurkuluttajien osuus on kasvanut verrattuna vuoden 1992 tutkimukseen verrattuna 14 prosenttia ja esimerkiksi vuonna 2007 vastanneista ei yksikään ollut sellainen, joka ei käy ollenkaan muissa musiikkitilaisuuksissa.

KUVIO 23. Käynnit muissa musiikkitilaisuuksissa.

Käynnit muissa kulttuuritilaisuuksissa noudattelee aika lailla käyntejä muissa musiikkitilaisuuksissa. Vuonna 1992 on enemmistö vastanneista eli noin kolmannes (N=154) sellaisia, jotka käyvät 2-5 kertaa vuodessa muissa kulttuuritilaisuuksissa. Vuonna 2007 taas enemmistö eli 39 prosenttia (N=30) on kulttuuripalvelujen suurkuluttajia eli yli 20 kertaa vuodessa käyviä.

KUVIO 24. Käynnit muissa kulttuuritilaisuuksissa

6.5 Rahan käyttö ja muut maksulliset oheispalvelut

Rahan käyttöön liittyvät kysymykset olivat vuonna 2007 samat kuin ne olivat vuonna 1992. Haastateltavia pyydettiin arvioimaan rahan käyttöön seitsemään eri kohteeseen, jotka olivat majoitus, kauppa, ravintola, huoltamo, kuljetus, konsertit ja muut kohteet.

Eri kulutuskohteita verrattaessa ongelmaksi nousee se, että kaikki vastaajat eivät vastanneet kaikkiin kulutuskohteita koskeneisiin kysymyksiin. Esimerkiksi majoituskustannuksia koskevaan kysymykseen vastasi vuoden 2007 tutkimuksessa vain 15 vastaajaa, joten se ei anna oikeaa kokonaiskuvaa syntyneistä majoituskuluista. Keskiarvon laskeminen ei myöskään anna oikeaa kuvaa, koska majoitukseen sijoitettavan rahamäärän vaihteluväli oli todella suuri. Vastaajat käyttivät majoitukseen rahaa 20-335 euroa, joka on toisaalta suurin yksittäinen menoerä mutta myös toisaalta pieni menoerä. Cantellin tutkimus myös osoittaa, että majoituskulut ovat suurin yksittäinen menoerä eri kulutuskohteita verrattaessa (Cantell, 66).

Cantell on tutkimuksessaan tarkastellut keskimääräistä kokonaiskulutusta myös tapahtumassa vierailun keston mukaan. Tein tämän saman analyysin omaan vuoden 2007 aineistooni. Kaikkinensa voi todeta, että kokonaiskulutus on noussut niin päiväkävijöiden kuin yöpyjienkin osalta verrattuna vuoteen 1992. Ja kuten voi jo loogisesti muutenkin päätellä, osoittaa tutkimus myös sen, että pidempi viipymä festivaalilla tarkoittaa myös suurempaa rahankulutusta.

Cantell toteaa, että esiteltyt lukemat vaihtelevat toisistaan varsin suuresti ja antavat erilaisia tuloksia. Hän pitääkin lukemia suuntaa-antavina eikä

tarkkoina kulutusta kuvaavina tekijöinä. Hänen mielestään kaikki laskutavat ovat ongelmallisia ja niihin liittyy epävarmuustekijöitä, joten tarkkaa kuvaa vastaajien kulutuksesta on vaikea hahmottaa. (1993, 68) Ja koska kaikki eivät kummassakaan tutkimuksessa vastanneet kaikkiin kulutuskohteita koskeviin kysymyksiin, on kokonaiskulutuksen arviointi tarkalla tasolla mahdotonta.

TAULUKKO 1. Keskimääräinen rahankulutus tapahtumissa vierailun keston mukaan, euroina

---

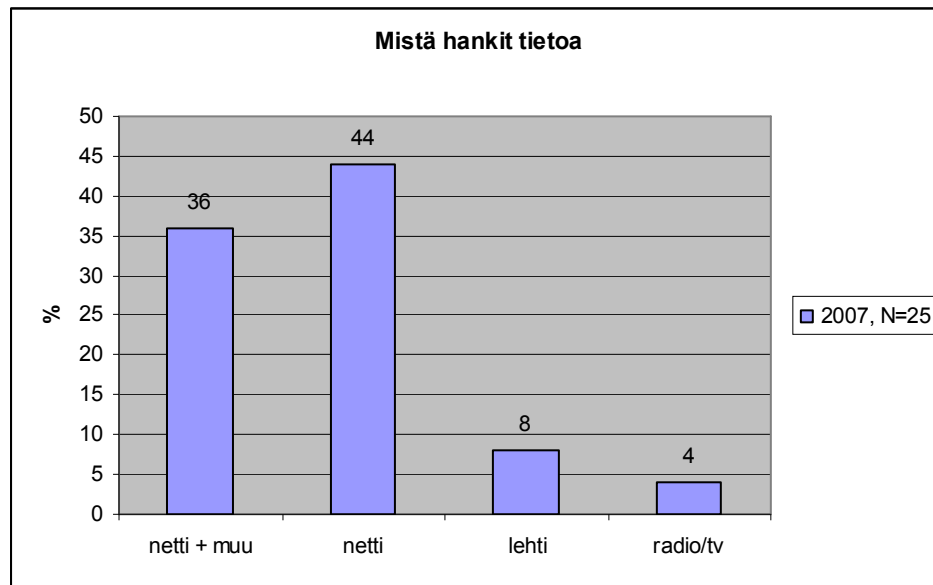
	1992	2007
1 päivä	39	89
1-2 yötä	101	160
Kokonaiskeskiarvo	110	289
Mediaani	55	227
(N)	(128)	(24)

Vuoden 1992 tutkimuksessa ainoastaan Kuhmon Kamarimusiikissa kysyttiin strukturoitu kysymys ”Millaisista maksullisista ohjelmalveluista olisit kiinnostunut festivaalin aikana”, jossa oli kuusi eri vaihtoehtoa: opastettu luontoretkeä, opastettu kulttuurikierros, Kalevala-kierros, saunailan vietto taitelijoiden tapaan, tutustuminen talvisodan taistelualueille sekä joku muu, mikä. Tähän kysymykseen vastasi noin kolmasosa tutkimukseen osallistuneista ja eniten kiinnostusta herätti saunailta.

Vuonna 2007 kysyttiin sama kysymys, mutta avoimena ilman valmiiksi annettuja vaihtoehtoja. Tähän kysymykseen vastasi jälleen noin kolmasosa (N=30) eli 11 kappaletta ja 19 vastaaja jätti vastaamatta. Näistä 11:sta vastanneista 9 vastausta liittyi ruokapalveluihin ja taas niistä kaksi koski toiveita halvemmasta ruuasta. 7 vastausta koski toiveita muun muassa laadukkaammista ravintolapalveluista ja eräässä vastauksessa toivottiin esimerkiksi myytäväksi teltassa Viitasaaren herkkuja. Kahdessa vastauksessa toivottiin äänitteiden myyntiä, sen kummemmin yksilöimättä millä tavoin se tapahtuisi.

6.6 Tiedon hankinta ja muut kommentit

Cantellin tutkimuksessa vuonna 1992 ei ollut kysymystä tiedon hankinnasta. Vuoden 2007 tutkimuksessa oli kysymys ”Mistä hankit tietoa Musiikin aika -festivaalista” ja annettuina vaihtoehtoina olivat, netti, lehdet ja jostain muualta hankittu tieto. 4 vastaajaa jätti vastaamatta kokonaan tähän kysymykseen ja yksi vastaaja ilmoitti, että festivaali on tuttu jo monen vuoden takaa. Enemmistö eli 44 prosenttia vastanneista (N=25) ilmoitti hakevansa tietoa festivaalista netistä ja lähteinä mainittiin musiikinaika.org -sivusto sekä viitasaari.fi -sivusto. Yksi ilmoitti myös saavansa tietoa sähköpostin välityksellä. 36 prosenttia vastanneista ilmoitti hakevansa tietoa netistä sekä muualta. Tässä kategoriassa tietoa haettiin netin lisäksi lehdistä, joista mainittiin Hesari, Rondo ja Keski-suomalainen sekä myös ystävilta ja tuttavilta. Yksi vastaajista ilmoitti lisäksi hakevansa tietoa festivaalista tv:stä ja radiosta. 80 prosenttia vastanneista siis haki tietoa netin välityksellä eli nettiä käytettiin vuonna 2007 jo hyvin paljon tiedonhakuun. Kuvio 15 (s.39) ja kuvio 19 (s.43) taas osoittavat, että netin kautta tapahtuva ostosten tekeminen ei vielä ollut tutkimukseen vastanneiden kesken kovin yleistä. Vain 6,5 prosenttia vastanneista ilmoitti hankkivansa liput netin välityksellä ja 17 prosenttia vastanneista hankki äänitteitä netin välityksellä.

KUVIO 25. Mistä hankit tietoa Musiikin aika -festivaalista.

7 MUSIIKKIMATKAILU JA MUSIIKKIMATKAILIJAN MUOTO- KUVA

Musiikkimatkailu ja musiikkimatkailija voidaan Hughesin teoriaan pohjaten määritellä samoin, kuten käsiteparit kulttuurimatkailu-kulttuurimatkailija ja taidematkailu-taidematkailija on määritelty luvussa 4 sivuilla 23 ja 25. Matkailukäsitteen jälkeen on sulussa aina vastaava matkailijäkäsité. *The music-related tourism* (the music-related tourist) on mitä tahansa matkailua, johon sisältyy musiikkikokemus. *The music-core tourism* (the music-core tourist) on musiikkimatkailua, jossa musiikkikokemus on matkan motiivina eli *varsinaista musiikkimatkailua*. *The music-peripheral tourism* (the music-peripheral tourists) on matkailua, jossa musiikkikokemus ei ole matkan motiivi, mutta johon kuuluu musiikkikokemus eli *ei varsinaista musiikkimatkailua*

Tarkemmin segmentoituna intentioiden pohjalta voidaan tehdä sama jako, kuin Hughesin teoriassa. *Varsinainen musiikkimatkailu*, the music-core tourism (the music-core tourist) voidaan jakaa kahteen ryhmään *primääriin*, primary ja *multiprimääriin*, multi-primary. Primäärille on ensisijaista sisällyttää matkaan jokin tietty musiikkikokemus, kun taas multiprimäärille musiikkikokemus on yhtä tärkeä matkan motiivi, kuin jokin muukin syy tehdä matka.

Ei varsinainen musiikkimatkailu, the music-peripheral tourism (the music-peripheral tourist) -ryhmä jaetaan myös kahteen ryhmään, *toissijaiseen*, indigent ja *satunnaiseen*, accident. Toissijaiselle matkan motiivina on ensisijaisesti jokin muu syy kuin matkaan sisällytetty musiikkikokemus, mutta joka kuitenkin päättää sisällyttää musiikkikokemuksen matkaansa

jo matkaa suunnitellessaan. Satunnaisella matkustusmotiivi on ihan täysin muu kuin musiikkikokemuksen sisällyttäminen matkaan, mutta jostain syystä matkan aikana hänen matkaansa sisältyy jokin musiikkikokemus. Eli ei varsinainen musiikkimatkailija, joka kuuluu satunnaisten -ryhmään ei toimi etukäteen ennen matkaa aktiivisesti musiikkikokemuksen hankkimiseksi.

Niin Cantellin tutkimus kuin omakin tutkimukseni osoittaa sen, että Viitasaaren Musiikin aika -festivaalin osanottaja on varsinainen musiikkimatkailija, the music-core tourist. Hän osallistuu festivaalille nimenomaan siellä esitettävän musiikin takia. Musiikin aika on nykymusiikkiin keskittyvä festivaali, jossa esitettävä musiikki ei ole ns. suurten massojen musiikkia. Jo tältä pohjalta voidaan päätellä, että festivaalin osanottajat tulevat festivaalille nimenomaan kuullakseen tietynlaista musiikkia. The music-core tourist -käsitteen voi kääntää suomeksi varsinaiseksi musiikkimatkailijaksi. Musiikin aika -festivaaleille suuntautuvat matkailu on näin ollen varsinaista musiikkimatkailua, the music-core tourism. Intentioita tutkittaessa matkailijat kuuluvat primäärien ryhmään eli he ovat tehneet matkan nimenomaan festivaalilla esitettävän musiikin tai jopa jonkun tietyn musiikkiteoksen takia.

Millainen on sitten musiikkimatkailijan muotokuva laajemmin tutkimustuloksiin peilaten? Viitasaaren Musiikin aika -festivaalille osallistuvan musiikkimatkailijan muotokuva ei ole juurikaan muuttunut. Musiikin aika -festivaalille osallistuvat musiikkimatkailijat ovat miehiä sekä naisia, jotka vuonna 1992 olivat iältään 20-49 -vuotiaita kun taas vuonna 2007 he olivat 40-69 -vuotiaita. Vuoden 1992 musiikkimatkailija oli opiskelija, josta on tullut vuonna 2007 festivaalin vakiokävijä. Vuonna 2007

hän on saattanut opintonsa loppuun ja työskentelee ylempänä toimihenkilönä. He tulevat suurelta osin Etelä-Suomen alueelta

Viitasaaren Musiikin aika -festivaalille osallistuva musiikkimatkailija on varsinainen musiikkimatkailija, joka kuuluu ryhmään primääri. Hänen motiivinaan ja intentionaan tehdä matka on vain ja ainoastaan festivaalilla esitettävä musiikki. Hänen kesälomasuunnitelmiinsa kuuluu toistuvasti matka Viitasaaren Musiikin aika -festivaalille, jossa hän viettää useamman päivän päätarkoituksenaan kuunnella festivaalilla esitettävää musiikkia. Konsertteihin ostetaan liput yleensä paikan päältä, joskin hän voi ehkä hankkia niitä myös joihinkin konsertteihin etukäteen.

Osa heistä on harrastanut musiikkia aktiivisesti ja ovat tälläkin hetkellä aktiivisia muusikkoja, kun taas osa heistä ei ole itse koskaan harrastanut musiikkia. Vaikka he eivät itse soittaisi tai laulaisi, niin he kuitenkin hankkivat vuodessa runsaasti äänitteitä ja kuuntelevat paljon musiikkia. Musiikki ei ole heidän toiminnoissaan pelkkä taustaelementti vaan he kuuntelevat sitä keskittyneesti ilman mitään oheistoimintoja. Äänitteensä he hankkivat suurelta osin musiikkiliikkeistä ihan konkreettisesti menemällä liikkeeseen, mutta pieni osa heistä käyttää myös musiikkiliikkeiden verkkokauppoja. He seuraavat paljon myös musiikkiin liittyviä artikkeleita lehdistä ja katsovat musiikkiohjelmaa televisiosta ja kuuntelevat radiosta musiikkia. He ovat aktiivisia myös muiden kulttuuri- ja musiikkitapahtumien suhteen ja käyvät jopa 20 kertaa vuodessa näissä tapahtumissa.

Tietonsa Musiikin aika -festivaalista he ovat saaneet tapahtuman musiikinaika.org -nettisivuilta tai viitasaari.fi -sivustolta. Noin puolet heistä, jotka ovat tapahtuman vakiokävijöitä, ovat saaneet tietonsa tulevasta ta-

pahtumasta jo osallistuessaan edellisenä vuonna tapahtumaan. Rahan käyttö vaihtelee sen mukaan, mihin he majoittuvat. Koulumajoitukseen osallistuvilla majoituskustannukset ovat alhaiset, kun taas hotellimajoituksessa olevat sijoittava siihen jopa 300 euroa. Ne joiden viipymä tapahtumassa on pidempi myös luonnollisesti kuluttavat enemmän rahaa viipymänsä aikana. Muita maksullisia oheispalveluja ei juurikaan kaivata, mutta paikallista ruokaa ja hyviä ravintolapalveluja toivottiin lisää.

8 PÄÄTÄNTÖ

Lähdin tässä Viitasaaren Musiikin aika -festivaalin tapaustutkimuksessa tarkastelemaan käsitteitä *musiikkimatkailu* ja *musiikkimatkailija* käyttäen aineistonani vuonna 2007 Viitasaaren Musiikin aika -nykymusiikkifestivaalilla tekemääni kyselytutkimusta, joka pohjautui Timo Cantellin (1993) vuonna 1992 tekemään kyselytutkimukseen. Viitekehyksenäni aineistojen analysoinnissa käytin Hughesin (2000) teoriaa *matkailusta, johon sisältyy taidekokemus*, *the arts-related tourism* ja *matkailijasta, the arts-related tourist, jonka matkaan kuuluu taidekokemus*. Hughesin teoria oli erittäin käyttökelpoinen, koska se rajaa tutkittaviksi kohteiksi nimenomaan *esittävän taiteen*, *the performing arts*, johon kuuluvat myös *viihde-esitykset*, *the performing entertainments*.

Tutkimukseni tarkoituksena oli tarkastella käsitteitä *musiikkimatkailu* ja *musiikkimatkailija*. Rajasin haastateltavan matkailijakohderyhmän Hughesin teorian mukaisesti, jossa matkailija on henkilö, joka yöpyy paikkakunnalla. Laadin kysymysrunгон, joka pohjautui Cantellin kesälä 1992 tekemään tutkimukseen. Tutkimukseni kannalta oleellinen kysymys Cantellin tutkimuksessa oli avoin kysymys ”Minkä vuoksi tulit festivaalille?”, jota itse tarkensin vastausvaihtoehdoilla (s.36). Hughesin teoriassa segmentointi perustuu osallistujien intentioon, joten tämä oli tärkeä kysymys tutkimusongelman kannalta. Kysymysten avulla pääsin tarkastelemaan käsitteitä *musiikkimatkailu* ja *musiikkimatkailija* ja pystyin hakemaan vastausta tutkimusongelmaani. Tutkimusmenetelmä on toistettavissa tulevaisuudessa tehtäviin tutkimuksiin sekä sitä voidaan soveltaa myös jo tehtyihin aiempiin tutkimuksiin. Voidaan arvioida, että tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti ovat hyvät.

Tutkimuksen merkityksestä voidaan sanoa, että tutkimuksen tekoaikaan vuonna 2007, ei vielä ollut juuri lainkaan Suomessa tehtyä tutkimusta musiikkimatkailusta eli vuonna 2007 tutkimukseni voitiin katsoa olevan jotain uutta. Myöskään suomenkielistä määrittelyä käsitteille musiikkimatkailu ja musiikkimatkailija ei ollut saatavissa, vaikka esimerkiksi musiikkimatkailun tutkimukseen soveltuva Hughesin teoria on jo vuodelta 2000. Yhdeksi suureksi haasteeksi koin varsinaisesti musiikkimatkailua koskevien lähteiden löytämisen. Yksi koottu Gibsonin ja Conellin (2005) teos aiheesta löytyi, mutta esimerkiksi Suomen osalta en löytänyt tietoja, jotka olisi niputettu musiikkimatkailutermin alle. Koostin tähän työhöni Suomen musiikkimatkailun historiaa useasta eri lähteestä, joissa ei mainittu laisinkaan sanaa musiikkimatkailu. Mahdollisesti jotain tärkeitä tapahtumia Suomen musiikkimatkailun historiasta on jäänyt tästä työstä pois, mutta on miltei mahdoton tehtävä maisterintutkielman puitteissa kartoittaa täysin yhden matkailun osa-alueen kronologinen historiallinen kulku.

Nyt kun kirjoitan tätä päätäntää, on vuosi 2013. On siis vierähtänyt monta vuotta siitä kun tein haastattelututkimuksen vuonna 2007 ja esitin kysymyksen mitä on musiikkimatkailu ja minkälainen on musiikkimatkailija. Voisi ajatella, että tutkimukseni ajankohtaisuus olisi kärsinyt ja voidaan tietysti sanoa, että tutkimusaineistoni on vanhaa. En kuitenkaan edelleenkään ole löytänyt Suomessa tehtyä musiikkimatkailututkimusta, joten näkökulmansa puolesta tutkimukseni on uutta. Ulkomailta musiikkimatkailu eli music tourism on ollut jo pitkään ajankohtainen aihe ja esimerkiksi 16.10.2013 on julkaistu matkailu.org- sivustolla uutinen, jossa kerrotaan, että musiikkimatkailu on iso bisnes Isolle-Britannialle (Matkailu.org). Varsinainen raportti, Wish Your Were Here, löytyy UK Musi-

cin (UK Music) nettisivulta. Raportin mukaan vuonna 2012 Iso-Britanniassa vieraili 6.5 miljoonaa musiikkimatkailijaa, joiden taloudelliset vaikutukset konsertti- ja festivaalivierailuista olivat 2.2 biljoonaa puntaa. Musiikkimatkailulla on suuri vaikutus myös paikallistalouteen ympäri Iso-Britannian, koska 72 prosenttia musiikkimatkailusta tapahtuu Lontoon ulkopuolella. Musiikkimatkailulla on myös työllisyyttä tukeva vaikutus. (Matkailu.org).

Suomessa on tehty paljon kulttuurimatkailuun liittyviä yleisötutkimuksia, mutta musiikkimatkailua ei itsenäisenä matkailun osa-alueena ole tutkittu. Musiikkimatkailijoiden segmentointi esimerkiksi Hughesin teoriaan pohjaten, voisi tuottaa tietoa, jota voisi käyttää musiikkitapahtumien sisällön kehittämisessä ja esimerkiksi erilaisten oheistuotteiden tarkemmassa kohdentamisessa eri musiikkimatkailijasegmenteille. Hughesin teorian pohjalta on segmentoitavissa jo neljä eri tyyppistä musiikkimatkailijaryhmää, joiden intentiot ja motiivit osallistua musiikkitapahtumaan ovat erilaisia. Tästä voisi päätellä myös, että eri musiikkimatkailijasegmentit ovat kiinnostuneita esimerkiksi erilaisista festivaaleilla tarjottavista oheispalveluista kuten eri tasoisista ja tyyppisistä majoituksista, ruokailupalveluista ja muista ohjelmalveluista. Tutkimuksen avulla voisi selvittää myös sitä, poikkeavatko varsinaiset kulttuurimatkailijat varsinaisista musiikkimatkailijoista. Onko kulttuurimatkailijan, taidematkailijan ja musiikkimatkailijan välillä eroja?

Vaikka sähköinen tiedonsiirto mahdollistaa nykyisin hyvinkin elävän oloisen musiikkikokemuksen esimerkiksi suoraan konserttipaikoilta, ei musiikkitapahtumissa paikalla oloa voi korvata täysin sähköisillä välineillä. Musiikkikokemus voi olla yksilölle paljon muutakin kuin pelkkä musiikin kuuntelu. Siihen liittyy tapahtuman tunnelma, toiset ihmiset,

instrumenttien soittamisen näkeminen, artistien näkeminen paikan päällä jne. Musiikki- ja yleensäkin tapahtumamatkailu tulee säilyttämään vankan jalansijan huolimatta sähköisen tiedonsiirron kehittymisestä. Musiikkimatkailu on tietysti vain yksi osa-alue matkailun monien osa-alueiden joukossa, mutta se on kuitenkin maailmanlaajuisesti ajatellen suuri, kun tarkastellaan musiikkimatkailijamääriä sekä musiikkimatkailun taloudellisia vaikutuksia. Toivoisikin, että musiikkimatkailu matkailun omana osa-alueenaan saisi enemmän huomiota myös Suomessa siihen keskittyvän tutkimuksen muodossa.

Sähköisen viestinnän ja muun tiedonhankinnan sekä sähköisten palvelujen tuottamisen ja niiden käyttämisen muutos tuli hyvin selkeästi näkyviin Cantellin (1993) ja oman tutkimukseni (2007) vertailussa. Lienee syytä vielä tässä lopuksi mainita se, että jopa tällainen tutkimus, jossa tutkittiin ensisijaisesti musiikkimatkailijoita eikä erityisesti keskitytty tarkastelemaan yhteiskunnassa tapahtunutta sähköisen viestinnän kehittymistä ja sähköisesti netin kautta tuotettavia palveluja, toi esille niissä tapahtuneen suuren muutoksen. Jatkossa olisi mielenkiintoinen tutkimuskulma myös se, että millä tavalla sähköisen viestinnän ja tiedonsiirron tuoma muutos on vaikuttanut tapahtumien järjestämiseen ja tapahtumiin osallistumiseen. Jo tuosta vuodesta 2007 on tapahtunut suuria muutoksia sähköisessä tiedonsiirrossa ja jos nyt tekisimme tutkimuksen samasta Musiikin aika -nykymusiikkifestivaalista, olisivat tulokset jälleen erilaisia. Lippujen ostaminen, majoitusten varaaminen, äänitteiden hankkiminen, tiedon hankkiminen yms. on edelleen kehittynyt vuodesta 2007 vuoteen 2013. Teknologinen kehitys lähes kaikilla elämän osa-alueilla näkyy selkeästi tutkimuksissa riippumatta niiden näkökulmasta. Muuttaako teknologian kehitys yhä edelleen musiikkimatkailua ja musiikki-

matkailijoiden toimintaa, se on kysymys johon vain musiikkimatkailuun keskittynyt tutkimus voi vastata.

9 LÄHTEET

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50 (2), 179 – 211.
- Black, J. (2003) *The British Abroad: The Grand Tour in the Eighteenth Century*. Sutton.
- Cantell, T. (1993). Musiikkijuhlien yleisöt: Kaustinen, Kuhmo, Viitasaari. *Tilastotietoa taiteesta nro 7*. Taiteen keskustoimikunta, Helsinki..
- Cooper,C., Fletchr,J., Gilbert,D., Wanhill,S. (1993). *Tourism, Principles and Practice*. London.
- Ekholm, J. (2007). Kulttuuritapahtumat täyttävät Suomen kesän. *Tieto & trendit -lehti 2007:14*. Tilastokeskus
- Fairburn, A.N. (1955). The Grand Tour. *Geographical Magazine* 24, 118-27.
- Filands Festivals: Yleisömäärät 2007.
- Finland Festivals: Vuoden 2009 kävijätilastot.
- Gibson,C., Connel,J. (2005). *Music and Tourism: On The Road Again*. New York & Toronto. Channel View Press & University of Toronto Press.
- Honkanen, A. (2009). Itäsuomalaiset kulttuuritapahtumat ja tapahtumamatkailijoiden segmentointi matkailumotivaatioiden avulla. *East Side Story – Puh-*

tia itäsuomalaiseen tapahtumamatkailuun hankkeen tutkimusraportti. Savonlinna. Joensuun yliopisto.

Hughes, H. (2000). *Arts, entertainment and tourism.* Oxford. Butterworth-Heinemann.

Ilmonen, K. (1992). Kulttuuripalvelujen käyttö ja kulttuuriarvostukset. *Chydenius-instituutin tutkimuksia 5/1992.* Jyväskylän yliopisto. Kokkola. Chydenius-instituutti.

Kostiainen Auvo et al. (2004). *Matkailijan ihmeellinen maailma - Matkailun historia vanhalta ajalta omaan aikaamme.* SKS.

Koljonen, V-M. (2008). *Kulttuurimittarit - selvitys kulttuuritapahtumien merkityksestä vaikuttavuudesta alueiden yritystoimintaan.* Kaustisen seutukunta.

Leiper, N. (1979). The Framework of tourism: Towards a Definition of Tourism, Tourist, and the Tourist Industry. *Annals of Tourism Research* 6 (4).

Luoma, H-M. (2011). *Imatra Big Band -festivaalin epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja festivaaliyleisön musiikilliset mieltymykset kesällä 2010.* Jyväskylän yliopisto. Musiikkitiede. Pro gradu.

Matkailu.org.<<http://matkailu.org/tutkimukset/tietoateemoittain/kulttuurimatkailu/kulttuurimatkailun-artikkelit/458-musiikkimatkailu-on-iso-business-iso-britannialle>> [Viitattu 27.10.2013.]

Meteli.net. <<http://meteli.net/tapahtumahaku>> [Viitattu 9.1.2011.]

- Metsäpelto, H. (2010). *Kulttuuritilaisuuksien ei-kävijät. Tarkastelussa nuorten aikuisten teatteripalveluiden käyttämättömyys*. Sibelius-Akatemia. Taidehallinto. Pro Gradu
- Mikkonen, J., Pasanen, K. (2009). Selvitys Savonlinnan Oopperajuhlien asiakasprofiileista ja alueellisesta vaikuttavuudesta. *East Side Story – Puhtia itäsuomalaiseen tapahtumamatkailuun -hankkeen tutkimusraportti*. Savonlinna. Joensuun yliopisto.
- Muuttuva Matkailu 2008:1*. Matkailualan tietokeskus, Matkailualan verkostoyliopisto, Joensuun Yliopisto.
- Puhakka Riitta. (2011). *Matkailukysynnän trendit vuoteen 2030 mennessä*. <http://www.lamk.fi/tuleva/esittely/Documents/Tuleva_trendit_2030_FIN_AL.pdf> [Viitattu 15.11.2012] TULEVA - Tulevaisuuden matkailijat -projekti. Matkailun ala. Lahden ammattikorkeakoulu.
- Puranen, K. (2009). *Yläkaupungin Yö 2009. Festivaalin asiakastyytyväisyys ja kehittämis-kartoitus*. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Kulttuurituotannon koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Rautio, J. (2007). *Savonlinna kulttuurimatkailukohteena. Tarkastelussa matkailijoiden mielikuvat ja kokemukset kesäkaupungista*. Jyväskylän yliopisto. Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Pro gradu.
- Robinson, H. (1976). *A Geography of Tourism*. London.
- Salonen, T.K. (1990). *Konserttimusiikin yleisö makujen kentällä*. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto. *Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 23*.

Savitie, I. (2004). *Matkakertomuksia vai oikeaa journalismia? Matkailujournalismin rooli suomalaismediassa*. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro Gradu.

Suomen työ- ja elinkeinoministeriö. *Suomen Matkailustrategia vuoteen 2020*. <http://www.tem.fi/files/27053/Matkailustrategia_020610.pdf>[Viitattu 31.10.2010]

Tilastokeskus. Käsitteet ja määritelmät. <<http://www.stat.fi/til/smat/kas.html>> [Viitattu 30.10.2010.]

Toiviainen,S. (1970). *Yhteiskunnalliset ja kulttuuriset ristiriidat. Musikologisten osakulttuurien sosiologista tarkastelua*. Tampereen yliopisto. Sosiologian laitos. Väitöskirja.

Turun Musiikkijuhlat. <<http://www.tmj.fi/historiaa/>> [Viitattu 3.11.2013.]

Tusa,J. (1999). *Art Matters*. Methuen Publishing Ltd

UK Music. *Wish You Were Here*.

<<http://www.ukmusic.org/assets/media/MUSICTOURISM-REPORT-WEBSITE%20VERSION.PDF>> [Viitattu 27.10.2013.]

Vepsäläinen,M. (2007). Paikkakuvausten samankaltaistuminen - esimerkkeinä Savonlinna ja Varkaus. *Muuttuva Matkailu 2008:1*. Matkailualan tietokeskus, Matkailualan verkostoyliopisto, Joensuun Yliopisto.

Vuoristo K-V. (1998). *Matkailun Muodot*. Helsinki. WSOY.

Williams, R. (1988). *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society*. London. Fontana.

Ylöstalo, O.(2009). *Kohteena Kapkaupunki – Viikon pakettimatkan suunnittelu senioreille*. Keskipohjanmaan Ammattikorkeakoulu. Pietarsaaren yksikkö. Matkailun koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Musiikin aika 2007

KYSELYLOMAKE

1. Sukupuoli

 nainen mies

2. Ikä

 alle 20 vuotta 20-29 v 40-49 v 50-59 v 60-69 v 70 v tai yli

3. Oletko

 naimaton avoliitossa naimisissa eronnut tai asumuserossa leski

4. Mikä on koulutuksesi

 kansakoulu keski- tai peruskoulu ammattikoulu tai vastaava opisto ylioppilastutkinto + ammattikoulu tai opisto ammattikorkeakoulu korkeakoulututkinto muu, mikä?

5. Mikä on ammattisi? (Mahdollisimman tarkkaan)

_____

(Jos olet eläkkeellä, mainitse sen ohella entinen ammattisi. Jos et jostain muusta syystä tee ansiotyötä nykyisin, ilmoita ammattisi, jossa olet aikaisemmin toiminut)

6. Missä asut?

Paikkakunta: _____ Lääni: _____

7. Montako kertaa olet aikaisemmin käynyt Musiikin aika -festivaalilla?

 en kertaakaan 1-2 kertaa 3-5 kertaa 6 kertaa tai enemmän

Jos olet käynyt aiemmin Musiikin ajassa, miten festivaali vastasi odotuksiasi?

_____

_____

8. Kuinka monta päivää ja yötä vietät Musiikin aika -festivaalilla yhteensä?

_____ päivää _____ yötä

9. Olen

 lomamatkalla muulla matkalla. Millä?

(työmatka, tapaamassa sukulaisia tai ystäviä, opiskele

_____

10. Matkustin tänne

- ensisijaisesti vain ja ainoastaan musiikin takia
 jonkun muun syyn takia, joka oli yhtä tärkeä kuin musiikki. Mikä?

- ensisijaisesti jonkun muun syyn takia, mutta päätin kuitenkin jo ennen saapumistani tulla kuuntelemaan musiikkia
 täysin muiden syiden takia, mutta päätin tulla kuuntelemaan musiikkia saapumiseni jälkeen.
 Musiikki ei ole lainkaan syynä matkustamiseeni.

11. Tein päätöksen osallistua festivaaliin

- ennen matkaani, kuinka paljon aiemmin? (tunteja, päiviä, viikkoja) _____
 matkani alettua

12. Hankin konserttilippuni

- ennakkoon ennen matkaani. Mistä teit hankinnan?
 (tilaus puhelimitse, netti tms.) _____
 saavuttuani paikanpäälle
 muulla tavoin. Milloin ja miten? _____

13. Soitatko itse jotain soitinta tai laulatko, mainitse soittimesi

- en ole koskaan soittanut/laulanut
 olen soittanut/laulanut aikaisemmin
 silloin tällöin
- säännöllisesti
 ammattimaisesti tai opintojen vuoksi
 instrumenttisi _____

14. Millaista musiikkia soitat? Mainitse korkeintaan kolme musiikin lajia suosituimmuusjärjestyksessä (1,2,3)

- ___ hengellinen musiikki
 ___ klassinen musiikki
 ___ jazz
 ___ viihdemusiikki
- ___ en soita enkä laula lainkaan
 ___ kevyt musiikki (rock, pop, jne)
 ___ muu, mikä? _____

15. Oletko saanut opetusta musiikkiharrastukseesi?

- en soita enkä laula lainkaan
 olen oppinut soittamaan/laulamaan ilman opetusta
 olen ottanut yksityistunteja
 musiikkiryhmässä (esim. soittokunta)
- kansan- tai työväenopistossa
 musiikkikoulussa tai -opistossa
 ammattitutkintoa varten
 muuten, miten? _____

16. Onko lapsuuskodissasi harrastettu musiikkia?

- ei lainkaan
 jonkin verran hyvin aktiivisesti
- ammattimaisesti
 muu, mikä? _____

17. Kuinka usein kuuntelet musiikkia keskittyneesti (radiosta, televisiosta, äänitteiltä, tietokoneelta)?

- en koskaan
 harvoin
 vähintään kerran kuukaudessa
- vähintään kerran viikossa
 päivittäin

18. Kuinka usein ostat musiikkia?

- en koskaan
 harvemmin kuin kerran vuodessa
 1-2 kertaa vuodessa
 useammin. Kuinka usein? _____
- 3-4 kertaa vuodessa
 joka kuukausi
 viikottain

Jos ostat niin teet hankinnat

- musiikkiliikkeestä
 teen ostoksen musiikkiliikkeestä verkon kautta
- lataan verkosta

Jos ostat, niin missä muodossa?

- CD
 MP3
- DVD
 joku muu, mikä? _____

19. Seuraatko mediasta musiikkiin ja kulttuuriin liittyviä arvosteluja ja artikkeleita?

- en lainkaan
 silloin tällöin
- säännöllisesti

Jos seuraat, niin mistä mediasta?

- TV
 netti
- radio

20. Kuunteletko nykymusiikkia myös muulloin kun Musiikin aika -festivaalin aikana?

- en koskaan
 harvoin
 vähintään kerran kuukaudessa
- vähintään kerran viikossa
 päivittäin

21. Minkälaisesta musiikista pidät? Laita valintasi suosituimmuusjärjestyksessä (1,2,3) korkeintaan kolme musiikin laji.

- ___ hengellinen musiikki
 ___ klassinen musiikki
 ___ ooppera
 ___ jazz
- ___ viihdemusiikki
 ___ kansanmusiikki
 ___ kevyt musiikki (rock, pop, jne)
 ___ muu, mikä? _____

22. Minkälaista musiikkia kuuntelet mieluiten? Musiikinlaji, mielisäveltäjä, mieliesiintyjä jne. (Vastaa omin sanoin) _____

23. Onko jotain musiikkia, joka sinua kiinnostaa, mutta jota et ole tottunut kuuntelemaan? Mainitse musiikin laji, tyyli, tms. _____

24. Onko jotain tai joitain musiikinlajeja joista et lainkaan pidä? Mainitse musiikin laji, tyyli tms. _____

25. Millä muilla festivaaleilla käyt tänä vuonna?

- en käy muilla festivaaleilla
 käyn muillakin festivaaleilla. Missä? _____

26. Kuinka usein olet käynyt muissa musiikkitilaisuuksissa viimeisen vuoden aikana?

☐ en lainkaan	☐ 6-9 kertaa
☐ kerran	☐ 10-19 kertaa
☐ 2-5 kertaa	☐ 20 kertaa tai enemmän

27. Kuinka usein olet käynyt muissa kulttuuritilaisuuksissa kuten teatterissa, museoissa tai elokuvissa viimeisen vuoden aikana?

☐ en lainkaan	☐ 6-9 kertaa
☐ kerran	☐ 10-19 kertaa
☐ 2-5 kertaa	☐ 20 kertaa tai enemmän

28. Arvioi, kuinka paljon käytät rahaa Musiikin aika –festivaalilla yhteensä?

_____ euroa majoitus	_____ euroa kuljetukset
_____ euroa kauppa	_____ euroa konsertit
_____ euroa ravintola	_____ euroa muut kohteet
_____ euroa huoltamo	

29. Millaisista maksullisista oheispalveluista olisit kiinnostunut festivaalin aikana?

---

30. Mistä hankit tietoa Musiikin aika –festivaalista?

netistä, miltä sivustoilta? _____

lehdistä, mistä? _____

jostain muualta, mistä? _____

31. Jos haluat vielä kommentoida jotain niin ole hyvä!